

EM. GÂRLEANU

321530

DIN LUMEA CELOR

CARI NU CUVÂNTĂ

EDITURA «CONVORBIRILOR LITERARE»

1910

Doublet I 14666

Re 6/06

Biblioteca Centrală Universitară
Cota 14666 Doublet
Inventar 343131

REPRODUCEREA OPRITĂ

Asemenea în Ardeal și Bucovina

B.C.U. Bucuresti

C343131

DIN LUMEA CELOR

CARI NU CUVÂNTĂ

CÂT UN FIR DE NEGHINĂ

Nu trebuie să fii cât un munte de mare ca să poți judeca. Ci de-ai fi cât o neghină, ori cât un fir de colb, dacă ai, în căpușorul tău, scânteia dumnezeiască ce cuprinde lumea, ți-i deajuns: știi ce ești, de unde vii și 'ncotro trebuie să te îndrepti. Gândirea aceasta i-o spusese gânganiei o furnică. Și spusa muncitoarei îi intrase atunci pe o ureche și-i eșise pe alta. De abia văzuse de câteva zile lumina soarelui, pământul, florile! În iarbă i-au părut toate un rai; dar când a întins aripioarele și-a sburat, mirându-se că poate să străbată aerul, când apoi a căzut, istovită de oboseală, pe-o frunză, atunci întâiași dată a cunoscut greul. Și spusele furnicei i-au venit în minte... Ce erà? O gânganie mică, fără strălucire, rotundă, ca o semânță. De unde veneà? Din iarbă; ținea minte că se trezise supt o *rochița rândunicii*. Dar încotro aveà să se îndrepte? Ei, asta erà greul!

S'a scoborât de pe frunză, și-a purces să caute din nou furnica. A umblat încoace, încolo,— furnica nicăiri. Altele a întâlnit,—

dar grăbite. Furnicile nu prea stau de vorbă. A mers mult și bine; altă gândire n'a mai auzit. Înțelepciunea e rară, se gândea biata gânğanie. Și acesta a fost al doilea necaz al ei. E greu începutul! Într-o zi o prinse ploaia: din neabăgare de seamă căzù într'un șivoiu. De abia scăpă, pe-un pai. Iar altă dată, — ce spaimă Doamne! stătù o clipă, fără suflare, supt talpa cizmei grădinarului. Avusese noroc de-o pietricică ce lăsase lângă dânsa un gol. De ce-ți atârnă viața în ziua de azi! Dar trebuiă să se păzească cu tot dinadinsul. Trai e acela când ești nevoit să-l cumpănești în fiecare clipă? Umblă numai pe dibuitele: cercetând, ocolind, ispitind. Colo e apă, dincolo oameni, mai la o parte un cărucior cu copii. La ce m'a lăsat Dumnezeu dacă n'am părțica mea de pământ, se întrebă gânğania? Unde să mă așez ca să rămân liniștită? Atunci în față i se ridică deodată casa, locuința stăpânului grădinei. „Sus, acolo, trebuie să fie bine, ... dar e prea înalt. Să se ridice cu cumpătare“. Întâi sbură pe vârful unei gherghine; de-acolo pe-un copăcel, pe-un călin; pe urmă pe edera dimprejurul balconului. În sfârșit, iat-o: a ajuns. S'a așezat pe marginea streșinei. Uf! cum arde tabla. Soarele o dogorește, — un chin. Va să zică și aici, — iad.

Și gândul o munci iar: „Ce rost aveà pe lume?...” Toate celelalte vietăți păreau că au o chemare. Și fluturul? Cum de nu. Dar fluturul e încântarea ochilor, e floare zburătoare, e o picurare vie din curcubeu. Furnica își face casă, agonisește,— trăesc mii la un loc; furnica dacă ar fi de o sută de ori mai mare i-ar fi destulă mintea pe care o are acum, în vreme ce atâtea dobitoace, mari cât munții, dacă ar fi de o sută de ori mai mici, nu le-ar ajunge mintea pe care o au cum sunt. Albina... Toate, toate. Și ea? Seama ei pe lume?...

În clipa ceia găza prinse cu ochisorii o semene a ei zburând pe sus, căutând poate un loc de scăpare ca și dânsa. Dar nici n'apucâ bine să se uite la ea, când, ca o săgeată, o rândunică se repezi din cuibul de supt streșină și prinse din zbor tovarășa de suferință. Peste o clipă se auzi țipetele de bucurie ale puișorilor căroră rândunica le aduceà hrană. Și gânghania, biata, își dete seama: „Vezi asta e soarta noastră: să hrănim paserile cari au ce căută pe lume!”...

... Găza întinse aripioarele, se lăsă în gol, plutì puțin; apoi săgeata străbătù din nou aerul. Se auzì o pâlpare de aripi. Și, îndată, puișorii primeau, gălăgioși, pe mama bună ce le aduceà iar hrană.

GÂNDĂCELUL

Cum venise pe lume nici el nu-și dădea seama. S'a trezit ca dintr'un somn și par'că erà de când pământul. Nu simțise nici durere, nici bucurie. Și mult își muncise gândul: cum răsărise, și-al cui erà? Mic cât un fir de linte, mișcă piciorușele fragede și ocolea, pe de margini, frunzișoara care-l adăpostise. Intr'o zi încercă o pornire launtrică: eși de supt umbra răcoroasă și dădu busna afară, în ploaia de lumină. Atunci rămase pe loc, orbit de atâta strălucire. Incetul cu încetul îi veni inima la loc, și îndrăzni: deschise ochișorii mai mult, mai tare, mai mari, îi deschise în sfârșit binebine și privi în sus. Se făcuse par'că mai mititel decât fusese. Cu câtă strălucire, ce adânc și albastru se desveleà cerul! Și ce minune! cu ochișorii lui mărunți, cât niște fire de colb, îl cuprindeà întreg. Și ce întunecime, câtă umezeală supt frunzișoara lui. Ce căutase dânsul acolo! Iar din mijlocul tăriei albastre un bulgăre de aur aprins aruncà văpăi.

Tresări. Eră el altul? Piciorușele nu mai erau ale lui de scânteiau așa? Și mai eră îmbrăcat în aur! Căci și trupușorul lui, pe care și-l vedeà pentru întâia oară, scânteià. Nu cumvâ eră o fărămiță căzută, de acolo, de sus, o fărămiță de lumină înche-gată, rătăcită pe pământ? Și, ca o adevere, pe țărâna neagră trupul aruncà o lumină dulce. Ce se mai întrebà! Fără îndoială, de acolo căzuse,—acolo trebuia să se întoarcă. — Dar ce depărtare! Și cum să ajungă? Privi în sus; și atunci, deasupra căpușorului, zări lugerul unui crin ce se ridicà așa de înalt, că par'că floarea din vârf își deschideà paharul chiar dedesuptul bulgărului de aur să-i culeagă razele.

În mintea lui își înjghebă planul. Să se sue pe lujer în sus, să meargă, să meargă și să meargă, până în vârf; și de acolo, la bulgărul de aur, din care credeà că se desfăcuse: o săritură, — sau o vedeà el ce-o face.

Atunci se mișcă din nou, și, după ce trecù peste un grăunte de piatră cât un munte, și scoborî dincolo, se trezi la rădăcina crinului. Se odihni o clipă, apoi la drum băete! Mai întâi se rostogoli de pe tulpina lucie de câtevà ori în țărână. Văzând asta se ridicâ, pe piciorușele de dina-poi, și, fără să știe pentru ce, cu cele dina-

inte își făcù, moșnegește, cruce. Pe urmă încercă din nou, și văzù că poate. Luciu i se păruse lugerul crinului, și când colo aveà atâtea adâncituri, atâtea ridicături: văi, dealuri. Dar ce mireasmă se revărsà de sus!...

Și-a mers voinicul, a mers. Mult să fi mers. Se uitâ în jos și-l prinse amețea. Privi în sus și se cutremurâ. Ce, — nu făcuse nici un sfert din sfertul drumului! Puterile îi cam slăbiseră, dar nu se lăsà. Încă vreo câțivă pași, și ici, deasupra, par'că se întruchipà o frunzișoară lătăreață, ca o prispă. Acolo o să se odihnească. Și iar purcesè la drum; și umblă, și umblă, băete; și de-abià ajunse. Iar când a poposit, ud de sudoare, că păreà o picătură de rouă, bulgărele de aur scăpătase de amiază. Și voinicul privi iar în sus. Priveà în sus și nu-și credeà ochilor: zile, săptămâni, luni aveà de umblat. Și cât erà de hotărât și de vânjos drumețul, nu-și putù oprì un oftat:

— Uf! că mult mai am de suit, Doamne!

AM SCRIS ACESTE SCHIȚE

SĂ LE CITESC

RODICĂI

CEA MAI IUBITĂ GĂZĂ

DIN LUMEA GĂZELOR MELE

SĂRĂCUȚUL! . . .

S'a iscat un vârtej ca din senin. S'a înșurubat în pământ, apoi a pornit-o, tehui, peste câmp, curți și livezi, luând cu el tot ce găseà mai ușor în cale. Și dacă de pe jos furà flori, pene și hârtii, de pe-o ramură luă un cărăbuș, un cărăbuș mititel, castaniu, cu aripele fragede, cu ochișorii ca două neghiniți. Cărăbuș de primăvară. Când l-a luat vârtejul pe sus, și-a strâns și el piciorușele, și-a văzut că poate zburà și fără să dea din aripi.

Vârtejul și-a făcut gustul, și'n mijlocul unui drum de țară, lângă o curte, s'a înțepenit o clipă ca un sfredel, apoi s'a topit deodată, lăsând tot ce luase, baltă, la pământ. Iar cărăbușul căzù pe-o bucatică de hârtie albă, și rămase acolo, ametit. Când s'a trezit, privi împrejur: un drum prăfuit. Și din capătul drumului, țanțoș, cu pieptul în platoșă, cu pintenii arcuiți, veneà un cucuș. „Iâ! scap de unul și dau peste altul, își zise cărăbușul; ăsta mă 'n-

ghite!“ Cucoșul s'a apropiat, s'a uitat cu un ochiu la cărăbuș, și-a trecut mândru înainte. „Am scăpat!“ gândi cu bucurie cărăbușul, și se întoarse să privească după cucoș. Atunci încremenì de spaimă. Din celălalt capăt al drumului sosià un curcan. Cărăbușul se făcù mai mic decât erà, ținându-și sufletul: „Acuma chiar c'am pățit-o!“ Când ajunse curcanul în dreptul cucoșului, se întotì, își roși mărgelile și își dădù capul pe spate; iar cucoșul scoase pieptul și mai în afară, se înălță în picioare, și forfecă aripele de câteva ori în pământ: își dădeau binețe. Cucoșul s'a dus, curcanul se ferì par'că să nu calce cărăbușul, când îl ajunse, și acesta, bietul, răsuflă: „Bine c'am avut noroc!“ Dar, deodată, de după gard, sărì, mare, cu coada rotundă cât soarele la răsărit, un păun. Paserea se legănă o clipă, apoi își strânse coada, și sbură în drum. „De ăsta nu mai scap!“ crezù cărăbușul. Păunul s'a apropiat, l'a răsturnat cu ciocul pe spate, apoi iar l-a întors cum îl găsise, și, lăsându-l, își văzù de drum. Cărăbușului nu-i veneà să-și creadă ochilor că mai e în viață. Dar uite: colo e drumul, supt el hârtia, pe dreapta gardul, — trăește. Ia să sboare acum, cât puteà mai repede de-acolo, pe vreo creangă de copac. Să-și încerce ari-

pele. Și le desfăcù. În clipa aceia un puiu de sturz, mai mărișor cevà decât o nucă, sbură spre el. „Ei! de așa paseri mici, mai de seama mea, mi-i drag și mie“, gândi cărăbușul, pregătindu-se chiar să dea sturzului „ziua bună“. Dar sturzul se lăsă lângă bucățica de hârtie, deschise pliscul, apucă, cu lăcomie, cărăbușul, și: hap! hap! — mai să se înnece, îl înghiți.

Sărăcuțul cărăbuș!

De pe gard, o vrabie, care văzuse multe în viața ei, își așezase puișorii în rând, să privească, de cum zărise cărăbușul jos. Și acum își luă sborul într'alt loc, strigându-și după dânsa odraslele cari duceau în minte o învățătură mai mult.

CĂLĂTOARE!...

E călătoare! A eșit din mușuroiu, furnica, și-a pornit, cum face în fiecare dimineață, a pornit să vadă lumea... Ea știe că ochii duc și mintea întoarce; că văzând multe, știi destule, și ai de unde da și la alții. Și ce fericire să călătorești, dimineața, în revărsatul zorilor, când iarba e proaspătă supt rouă, aerul jilav de răcoare, și când, pe cer, se prelinge lumina ca o undă de aur. Și apoi dimineața privești altfel lumea, altfel o judeci; gândurile nu-ți sunt spulberate, ci se limpezesc, ticnite, din prisos. De aceia furnica se scoală cu noaptea în cap și pornește la drum.

În dimineața aceasta a luat-o spre răsărit. Încântată de frumusețea soarelui, care se prevesteă prin mănunchiurile lui de raze, totuși avu puterea să se gândească, drumeața, că privind și minunându-se numai nu câștigă nimic. De aceia, îndată ce dădu, prin miriște, de cisma unui vânător,

343.131 -
își și puse în gând, să cerceteze, să cunoască mai bine făptura omenească în apucăturile ei. Indrăsneată și destoinică, se ridică pe călcâiul pe care câteva fire de nisip se prinseseră, apoi, cu iscusință, o luă, încet, pe cusătura carâmbului, în sus. Călătoarea își dete toată silința să se urce mai repede pe cismă, căci vederea ei îi aminteà, cu groază, priveliștea pe care cisma unui alt vânător i-o dăduse într'o zi: trei tovarășe din furnicar strivite, dintr'odată, supt talpa grea a omului. „Ciudat, gândi furnica în sine, s'ar zice că numai pentru ca să facă rău își învelesc oamenii picioarele în pielea groasă a încălțămintelor“. Și tot gândind astfel, furnica, ajunsă la pânza îmbâcsită de praf a pantalonilor vânătorului. Ii suî și pe aceștia, în zigzag, și, când dădù de cel dintâi buzunar al surtucului, se oprî. Să se scoboare, să nu se scoboare 'n el? Din cele ce învățase dintr'atâtea călătorii, și dela alții, știà că pe oameni, mai ales, cu greu îi poți cunoaște pe dinafară. Iar în buzunarul unui om, îi povestise o bunică a ei, că picase odată peste un pumn de ouă furate dintr'un furnicar; bunica dăduse de veste numai decât, întreg neamul furnicesc venise, și, în vreme ce drumețul dormea în iarbă, cât ai clipi, cărăbăniră toate ouăle, ca pe-o

pradă de războiu. Așă, furnica își luă inima în dinți, și, ușoară, se scoborî în buzunar. Scotoci încolo și 'ncoace; într'un colț dădù peste câțivă bani de aramă. Ii pipăi, îi mirosi, — întrebuintare nu le putù găsi! „Ce-o fi făcând oamenii cu lucruri cari, după cât se vede, nu le aduc nici un folos?“ judecâ ea. Porni mai departe. Mai în sus, alt buzunar. Hai și-acolo! De abià se scoborî însă, și, repede, căută să fugă înapoi. Buzunarul, îmbâcsit cu foi de tutun, o amețise. „Iată ce fel de burueni știu culege oamenii!“ își zise, desgustată, furnica. N'aveà noroc! O luă mai sus; se urcâ până după gâtul vânătorului. Acesta ridicâ tocmai atunci mâna. Ispititoare, veni, sprintenă, pe mânecă, până lângă pumnul încheștat pe gâtul unei puști. Și cum cătă ce anume vrea să facă omul cu lucrul cela ce-l țineà în mâini, cât ai clipi, prinse drept înainte sborul unei prepelițe. In vremea aceasta o bubuitură groaznică răsună, și-un nor de fum învălù furnica în ceață, în mirosul lui pipărat și acru. Vânătorul alergă, și, mai din colo, ridicâ prepelița moartă și-o puse în tolbă. Furnica, îngrozită, o luă la fugă pe mânecă în sus, apoi, de cealaltă parte pe care se urcase, se scoborî pe haină. Ca să ajungă jos trebuia să treacă peste tolbă. Pași iute peste

geanta dela șoldul vânătorului, și, la marginea ei, îi mai veni sufletul la loc. Tocmai atunci ochii furnicii zăriră o bucățică de pâine ce rămăsese prinsă în rețea. Oricât erà de grăbită, lucrul găsit știà că nu se lasă 'n drum; mai ales merindele: „Bine că m'am ales măcar cu ceva“, își spuse în gând, și se grăbi să culeagă fărămitura. Dar cum o apucâ îndată o și lăsă la loc: fărămitura erà udă de sângele paserii. „Brrr! va să zică ăsta e omul!“ gândi furnica; și repede-repede-repede o luă pe cismă în jos. Se scoborî pe-un fir de iarbă și își scaldă, cu mulțumire, trupul, într'o picătură de rouă.

MUSCULIȚA

În odaie e tăcere. Prin fereastra deschisă soarele scoate scipiri din sticlăria de pe poliți. În fața iconostasului clipocește candelă. Pe masa din mijloc, stă deschis, uitat acolo de către copiii sfinției sale, un ceaslov vechiu, scorojit și unsuros. O musculiță, cât o gămălie, strălucitoare ca un licuriciu, intră bâzâind să caute ceva dulce de gustat. Sboară încolo și'ncoace. Se uită prin strachini, se așează pe marginea unui pahar, se plimbă pe la icoane, ca și cum s'ar închină, ba intră până și'n potcapul cel nou, pe care, plodurile, îl așezaseră pe pat cu fundul în jos și-l prefăcuseră într'un cuibar de ouă roșii, — căci e Paștele. Nimic...

În sfârșit dă Dumnezeu și ajunge și la măsuță, drept deasupra ceaslovului. Se lasă ușoară, sbârânăind mulțumită, pe foaia unsuroasă, pe ale căreia colțuri de sus picăturile de ceară stau ca niște peceti. E doar obișnuită cu cărțile bisericești; nu o-

dată eșise sătulă din biserica de peste drum. E atâta hrană pe foile îngroșate par'că de urmele degetelor tăvălite prin grâul dulce al colivilor. Iar aici, pe o margine, a dat tocmai peste ce căută: o pată, zaharisită proaspăt, arată că degețelul ce-și lăsase urma avusese grija să se înmoaie dintr'untâiu în dulceață. Musculița se pune pe ospătat; — prăpădenie de lacomă ce-i! Numai din când în când prinde, cu ochisorul, roșul slovei mari din susul foii, un S frumos, încondeiat cu măestrie, ca și cum ar fi fost țesut la începutul rândului: „*Slavă ție*“. Atunci își aduse aminte cum necăjise mai zilele trecute, la o leturghie, pe-un dascăl, căruia îi rămăsese pe barbă, lângă buze, un fir de grâu uns cu miere. Până ce n'a gustat din miere nu s'a lăsat; dar bietului om i-a eșit sufletul alungând-o.

Acum s'a săturat; se suie binișor până 'n mijlocul slovei roșii care o atrage. Își scutură aripioarele, își întinde piciorușele de dinapoi, și le freacă unul de altul ca și cum ar ascuți două cuțite; apoi, leneșă, aștește.

În clipa aceasta ușa se deschide dintr'odată. Sfinția sa, popa Gheorghe, intră supărat, aprins la față, răsufând din greu. A făcut slujba la biserică, pe urmă s'a

abătut pe la Petru bacalul, așa în trecut, a luat un pelinaș, și s'a întors acasă. Și poftim ce găsește: preoteasa nicăiri, — dusă prin vecini; copiii la hoinărit, după ce spărseseră mai întâi toate învelitorile gavanoaselor cu dulceți, de pe fereastra din sală.

— Pofitim!... ei poftim!

Strigă părintele înfuriat. Apoi își aruncă ochii pe masă și se supără și mai rău:

— Până și cărțile mi le-au vrăfuit!

Repede, cu o mișcare iute, sfinția sa închide ceaslovul, și-l aruncă, la loc, în dulap.

Iar în mijlocul slovei roșii, musculița, strivită, se făcù una cu hârtia, tocmai în clipa când, mai adormită, isbutise să-și statornicească în căpușorul ei un gând: „Ce bine e să trăești și să mori sătulă!“.

INTR'UN COLȚ DE BISERICĂ. . .

Toți s'au dus; — cari au murit, cari s'au împrăștiat, pe unde norocul sau nenorocul i-au mânat. Și odată cu stăpânii și viața de pe moșie s'a stins. Casele și-au pătat pereții de pecinginea ruinii; pe scări s'a prins mușchiul; lângă temelie cresc ciupercile; în geamuri bate, a pustiu, degetele moi ale vântului călător. Dinăuntru nimeni nu răspunde!

Mai la o parte, în marginea livezii, bisericuța unde se'nchinau ai casei se macină în uitare. Dranița acoperișului s'a desfăcut, bucățile au sburat departe și-au căzut apoi, la pământ, ca niște paseri rănite. Crucea s'a plecat într'o parte, apăsând par'că și clopotnița supt greutatea ei. Ușa zăvořită nu dă pas nimănui să calce pragul. Dar prin ferestrele sparte ploaia și viscolul se năpustesc cu șuerături, cu hohote nebune, clătinând policandrul din mijloc. Catapiteasma geme supt loviturile lor; zu-

grăveala sfinților se șterge; auriturile se fărâmițesc ca miezul uscat de pâne.

Numai într'un colț a rămas, neatinsă, atârnată acolo sus, de către mâni smerite, o iconiță: Maica Domnului cu Isus în brațe. Pe fereastra din față soarele pătrunde, în zilele frumoase, și chipul Sfintei Marii par'că trăește și buzele copilului pare că zâmbesc.

Dar vremea nu cruță nici pe această din urmă fereastră: geamurile cad, ploaia bate până în colțul ce adăpostește icoana, iar pe fața Maicii Domnului picăturile de ploaie se scurg, ca niște lacrimi, deasupra părului bălan al copilului nevinovat.

Și atunci, singura scânteie de viață din acest lăcaș al uitării, un păianjen, s'a scoborât încet-încet, din ungherul întunecat, și a 'nceput să-și țese, răbdător, pânza de jurîmprejurul iconiței, până ce a acoperit'o. Și când bătea soarele pânza părea o broderie măiastră de aur; iar când ploua, se păreau mărgăritare cusute pe ea. Iar, uneori, când adieri desmierdătoare atingeau țesătura străvezie, părea că însăși răsuflarea caldă a copilului o saltă ușor.

CÂNTĂREȚUL

E de neam ! Intre toate lighioanele lumii, gândește el, nu erà alta care să aibă strămoși mai aleși și mai de viță. Pământul erà o nimica toată, un boț de humă ce orbecăia făr' de nici un căpătâi, prin văzduh, când neamul lor grieresc își ridică osanele lui însuși, supt frunzele uriașe din cari astăzi nici măcar urme n'au rămas. Ei biruiseră vremea, — dăinuiau stăpâni în lung și 'n lat, ca și pe atunci. Chiar un străbunic al lui, cu mii de ani înainte, fusese cântăreț în cuptorul brutăriei lui Por-Impărat. Și astea nu erau vorbe de ici de colo, ci le povesteau bătrânii în toate mințile lor, și ei, firește, dela alți bătrâni pricepuți le auziseră. Căci doar așa rămân poveștile pe lume.

Toate gândurile acestea năvăliseră grierului în cap într'o seară, când nu putea ațipi din pricina unei privighetori care-i împuiase capul cu cântecile ei, de sus, din copacul supt care dânsul se odihneà. „Mă rog, n'aș putea-o vedeà și eu pe dihania

asta? Ce neam așa de obraznic să fie?“ se întrebă grierul. Și cum numai de întreat se putea întrebă singur, ca să afle și-un răspuns, își puse în minte să iscodească pe o lăcustă, deși numai la gândul că avea să vorbească unei obrăznicături care îndrăznise să se întreacă din sărit cu el, îl apucau furiile. O căută totuși și n'o găsi. „Firește, gândi grierul, lăcustă și să stea acasă, — dracul a mai văzut!“ Și cum luna se ascunsese într'un nor, rugă pe un licuriciu să-i lumineze calea. Și, așa, se întoarse.

Toată noptica nu închise ochii. Privighetoarea își făcuse de cap. Il mai mângâie însă pe grier iubirea și laudele pe care o mulțime de *maica-Domnului*, — gângăniile cele roșii stropite cu negru, — i-o arătau. Lasă că-l căinau că nu putuse dormi, dar din semnele lor, grierul înțelese că și ele erau mirate de îndrăzneala unei paseri venetice care turburà liniștea băstinașilor de neam. Grierului i se umflă inima în piept de mândrie, și, în zori de zi, li se închină cu plecăciune, poftindu-le, în juru-i, să-l asculte. Și, cu toată oboseala, grierul le cântă, în cinstea lor, un imn al dimineții. Iar vacile-Domnului îl rugau să nu mai contenească, fiindcă ele altceva n'aveau de făcut decât să-l asculte.

Și le-a cântat grierul până ce soarele s'a ridicat de câteva suliți pe cer. Iar încălzindu-se grozav, cântărețul, se rugă de er-tare, să ațipească puțin. Și se adăpostî supt frunza unei rochița-rândunicii. Iar vacile-Domnului, se sfătuiră, se ridicară pe firicelele de iarba dimprejurul culcușului cinstitului cântăreț, și, legănându-se ușor, începură să-i facă vânt, să doarmă în ră-coare, cum se și cuveneà unui mândru craiu ce erà.

H O I N A R

O clipă ținù noaptea, cât țin noapțile de vară, când întunericul e numai o strângere de aripi a luminii. Și totuși îndată ce se trezi, fluturul, în răcoarea umedă a dimineții, i se părù că dormise de când lumea; de aceia zise în sine bănuind:

„Ce Dumnezeu răsare soarele atât de târziu!“

Dar ca și cum Dumnezeu i-ar fi făcut pe voe, deodată, se resfirâ din înalt mănunchiul strălucitor al razelor de soare, și peste câmpie năvăli un vâl de aur. Fluturul își pâlpoi de câteva ori aripile, și, din vârful galben al tulpinei de *lumânărică*, unde poposise de cu seară, își luă, sglobiu, sborul. Fiindcă nu fusese de mult pe la târg, o luă într'acolo.

Curând zări o grădină cu fel de fel de flori. Trecù pârleazul, și, mehenghiu, se furișă întâi pe la ferestrele casei. Perdelele erau încă lăsate. Ce să vadă? Nimic! În schimb de jurîmprejurul privazurilor, cu-

nuni de *zorele* se împloteau, cu florile deschise, fragede, liliachii bătând în albastru, sinilii bătând în roz, acoperite de rouă ca de niște nestimate. „— Fragede flori“, gândi fluturașul, și, bătându-și aripile albastre stropite cu aur, le sărută pe rând. „Aici o să stau astăzi pe vremea arșiții“, gândea ștregarul. Dar tot privind la ele, găsi zorelelor o scădere; prea își schimbau fața: dimineța într'un fel, la amiază într'alt fel, iar seara se'nchideau morocănoase. — „Nu's statornice“ adăogă craiul, și plecă mai departe. Cum sburà, așa, deasupra straturilor, mirosul *rozetei* îi umezi sufletul. Repede se scoborî de se așeză pe o tulpină de rozetă. Și cum rămăsese, pierdut, răsuflând mireasma îmbătătoare, se gândea: — „Nu e floare mai fermecătoare ca rozeta, — de geaba! în mireasma ei să mori și mori fericit“. Gândind astfel privi mai bine tulpina floarei. Cine-l puse! Mâhnit, își mai schimbă din păreri: „Intr'adevăr, îmbătător miros; dar de ce oare firea nu îmbină nici odată toate însușirile la un loc. Poftim, privește, cine împrăștie o asemenea mireasmă! Ce flori mărunțele, pipernicite, aproape verzi ca și frunzele“. Și fiindcă în clipa aceea veni până la el adierea unor *crini*, urmâ: „Ce are a face rozeta cu crinii, — cu crinii albi ca spuma

laptelui!“ Fără să stea în cumpănă își făcu vânt spre lugerul înalt, subțire și mândru al unui crin întârziat. Așezându-se în potirul parfumat, alb ca zăpada, berbantul, își destinse aripile puțin, să se odihnească, dar băgă de seamă că se umpluse de praful galben al floarei, și se necăji: „Foarte mulțumesc de gazdă, dacă e vorba să es mânjit!... Și unde mai pui că aici stai ca într’o mânăstire“. Se înălță în aer. Se încălzise grozav. „Par’că e mai cald ca la câmp“ gândi sprintarul. În vremea aceasta ochii lui zăriră, așa, ca o șuviță de sânge. Eră un strat de garoafe. „Hai într’acolo“; — întinse aripile, lovì de câteva ori aerul și se lăsă, ușor ca un fulg, deasupra unei garoafe bătute, creață și îmbălsămată. „Uite-o floare care nu-i năzu-roasă, își zise; o găsești pretutindeni; și cu toate astea ar aveà dreptul să fie mândră cu fața ei îmbujorată. Da, garoafa într’adevăr mi-i dragă“. Și stătea, hoinarul, tolănit pe frunzișoarele moi ca un pașă, când par’că îl ameți ceva. „Ce să fie? A! mirosul garoafei. Uite asta, cugetà craiul, asta nu-mi place la garoafă. Nu puteà, adică, să aibă un miros al ei, numai al ei? Trebuia să împrumute mirosul pipărat de cuișoare? Pfui!“ Sglobiu, își văzù de drum, aiurea, strănutând... Și ziua trecea, și ră-

tăcitorul sbură mereu, mereu, fără astâmpăr. „Uite colo un lăvicer de *nu mă uită*. Fiindcă-s albastre ca și mine, s'or fi crezând, mă rog, lucru mare“; atingându-le, disprețuitor, cu vârful aripei, le lăsă în urmă. Ce mai straturi de *ochiul boului!* „Sunt prea din topor“, băgă de seamă, curtezanul: „ce e floare trebuie să aibă ceva care să o înrudească de aproape cu cerul, cu aerul... sau cu mine“. Ingâmfat, se împiedică de o *gura leului*; „*Mersi*, de-al de dumneata găsesc și'n câmp, la țară“. „Ei, cu micșunica, se schimbă vorba“, adevărî șiretul, „asta da“. Și se lăsă, elegant, în roate, deasupra floarei cumiți. Iși strânse aripile una, își răsucî mustața, făcû ochii mici; micșunica rămase liniștită; gazdă bună dar nu sprintară. Flăcăul se necăji: „Ho! băbătie, prea te crezi! Eu n'am venit să dorm“. Și fugî, rîzând. *Mărgăritărelele* nu le putea suferî, sbură pe deasupra lor, numai să le facă în necaz; întru cât privește, *barba-împăratului*, îi venea rău numai când se gândea la numele ei... Ziua trecea, soarele scăpătă; se mai răcorise. O luă în spre *gherghine*. Cocoțate, sus, pe tulpinele lor, gherghinele îl priveau nepricepute. „Inalte și proaste“ zise pierdevară, și, înălțându-se sus, căută cu ochii *trandafirii*. Ii zări. Se scoborî încet, curte-

nitor, se închină în fața fiecăruia. „Flori de paradis, flori măiestre, flori...” dar cum se întorcea, în dreapta și'n stânga, complimentând, aripa i se sgâriè de-un ghimpe. Craidonul o șterse repede, fără să se mai uite înapoi... Trecù pe lângă *lalele* fără să le privească; dar în drum făcù cu ochiul *rochiții-rândunicii*, o veche prietenă, și spuse o vorbă proastă unui *stânjinel* scuturat, îmbătrânit, ce i se ținea în cale. *Zarnacadelelor* le rămăsese doar tulpinele; *liliacului* frunzele. Mai departe, mai departe. Din zbor furâ o sărutare unei *xicori*, rătăcită pe acolo cîne știe cum. Și cicoarea îi aduse amînte de câmp. „Tot mai frumos e câmpul... Dar nu-i vorbă, și'n grădina!...” Și par'că departe, într'un colț, zări o floare, învoaltă, necunoscută. Grăbi dar, deodată, începù să orbecăiască. Nici nu băgase de seamă că se întunecase. Nu mai vedeà nimic. Il apucase noaptea în drum. Neputând să mai zboare, se lăsă, la întâmplare, pe-un spin uscat, să aștepte zorii, suspinând nemulțumit:

„Ce Dumnezeu se'noptează așa de vreme!” ...

IN CURTEA MEA

Curtea mea e la țară, pe malul unei ape. De jurîmprejurul curții se încinge un gard de cătină, iar pe cătina în care vrăbiile stau împănate ca albinele în roi, se țese, de cu primăvară până 'n toamnă, tulpina de *rochița-rândunicii*. Pe de margini, din loc în loc, ca la o asvârlitură de piatră unul de altul, se înalță plopî bătrâni, fuse uriașe pe cari se deapănă vântul; pe vârful lor țin acoperământul, — cerul. Tufe de pomușoară și de agrișe dau, înăuntrul curții, adăpost paserilor mele.

Căci am paseri multe și felurite. De ici din portița încununată cu ederă, hai, să le privim. Ai auzit *cucurigu*? Răsare soarele. Cucoșul acela negru e ceasornicul curții mele. Iată-l pe culme, țațoș, cu pintenii arcuiți, cu platoșa penelor oțelii, gata ca de luptă. Par'că vrea să-și arate bărbăția cârdului celuia de claponi, din fața lui, — găini cari nu se ouă, ale căror pene lungi și moi îi prefac într'un fel de sălcii plângătoare printre paseri.

A, uite-o: harnica ogrăzii! Repede-repede, sfârâindu-i piciorușele în ghetete galbene pe nisip, de iute ce aleargă, cu bonețica albă tivită cu arnicu, de gospodină, pe cap, cu cercelușii de mărgean la ureche, strânsă în fusta ei cu picățele, bibilica,— picherea, aleargă dintr'un colț într'altul, să pue toate la locul lor. Numai să-i auzi gurita când vreo leneșe se întrece mai mult cu dedeochiul somnului!

Albe, linse, sau sburlite ca de vânt, legănându-se, sâsâind, îndemnând la tăcere,— le vezi? cârdul de găște se înșiră, una după alta, ca și când cea din capăt ar fi înghițit un mosor de sfoară al căreia capăt l-ar fi hăpăit, pe rând, toate celelalte.

Dincolo, lângă teuca de apă, sunt rațele; par'că's totdeauna văduve, așa-s de hursuze. Mișcând mereu din ciotul cozii, la dreapta și la stânga, ca și când dânsa le-ar îndemnă și îndreptă trupul încotro s'apuce, știu numai să-și desfacă lopătelile pliscului, să se lincerească 'n apă.

— Dar bate soarele tare. Pune-ți mâna la ochi, să poți privi mai bine.

Colo, supt tufișul cela de agrișe, sunt cloștele. Infoiate, gata să sară în capul oricui s'ar apropiă, ele scurmă mereu, ca și când ar căută o comoară. Iși hrănesc pușorii. Gâgălicii! — boțuri de aur, cu două

picături de rubin drept ochi. Uite-i cum se frământă, cum se strâng, roiu, și se desfac pe urmă, cum se ciupest delă un viermișor. Unul a sărit pe spatele mamei, și, cu piciorușele lui subțiri și fragede ca paiul, i se cocoață după gât. De acolo urmărește cu ochișorii lui vioi ce fac ceilalți: prinde clipa, sare, și apucă viermușorul. Apoi, fugind supt aripa caldă și ocrotitoare a cloștei, ospătează. Ceilalți rămân locului prostiți, sărăcuții! până ce zăresc o altă pradă.

Dar ce-i? Găinele se strâng să privească iscoditoare. Doi cucoși tineri s'au apucat la luptă. Penele sbor ca luate de vânt. Stai puțin și-o să vezi! Grămăticul curții mele e doar curcanul! Iată-l: i-a și zărit. Uite-l cum se repede, cum se pune mijlocitor între ei, cum îi desparte; pe cel mai vajnic îl ciupește și-l urmărește până în celălalt colț al curții. Iar dacă a făcut pace, e și dreptul lui: se 'nrotește, își atârnă și-ragurile de hurmuz și mărgelă la gât, și, ca un drept judecător ce este, primește închinăciunile tuturor.

Numai fantele, craiul curții mele, — privește-l, nici nu vrea să se uite la el. Tot necazul lui e că grămăticul își poate înroti la fel coada.

Auzi un lătrat? E Dudaș, — Dudașache,

dulăul, păzitorul. Acuma cercetează gardul dacă n'are vreo gaură prin care să se poată strecură lighioanele înăuntrul curții. Când găsește o deschizătură se oprește și latră, — dă de veste.

Aha! Vezi? s'au oprit toate paserile, cu capul întors spre cer. Gâgâlicii de aur au năvălit supt aripele cloștilor, să se ascundă. O săgeată străbate prin aer. E un vultan. N'avea nici o grijă! Grămăticul l-a zărit cel dintâi. Și-a strâns mugurul nasului, și-a scos gușa în afară și-l urmărește cu ochii, să sară. Gluguind, par'că-i zice: „Poftim dacă-ți dă mâna“! Dar vultanul e priceput; știe cu cine are de-a face. Un ocol, și se șterge prin zare, să caute aiurea o pradă mai puțin păzită.

Și'n urma lui paserile își văd de hrană, gâgâlicii răsar iarăși la lumină, și liniștea și pacea se lasă peste curtea mea.

Hai, de ne-om duce și noi!

DUPĂ ASEMĂNAREA LOR!

Făcuse Dumnezeu aproape toate lighioanele pământului. Ii rămăsese de înviețuit numai câteva. Pe acestea se hotărî să le plăsmuiască după sfatul celorlalte. Astfel putea să cunoască și inima și mintea acelor cărora le dăduse suflet mai dinainte.

Așa, după povața leului care vroia să știrbească din măreția tigrului, făcù mîța; după gustul ratei, zuliară pe lebădă, făptui gâsca; după placul elefantului, ironist, născu șoarecele. Ascultă chiar de măgar care-l rugase că, decît ar mai face un dobitoc pe lume, mai bine i-ar lungi lui urechile, doar-doar o putea prinde un sunet mai armonios.

Dumnezeu știa că fiecare din vietățile aceste își vor avea pe pământ menirea lor; că, cu cât vor fi mai multe, cu atît se vor înlesni mai bine una pe alta; că nici urechea măgarului n'o să prindă nota privighetoarei, după cum nici mărimea elefantului n'o să poată batjocori micimea șoarecelui.

De aceia Atotputernicul se plimbà pe pământ, întrebând și ascultând în dreapta și în stânga. Intr'un rând, odihnindu-se pe o piatră, se gândeà cum să mai dea o viețuitoare aerului. Și cum cătă cu ochii primprejur iată că vede: supt o frunză, o broască; o albină și-un fluture pe câte o floare; și'n mijlocul unei mreje, țesute între două crengi, un păianjen.

Dumnezeu zâmbi, le chemă la el, și le spuse:

— Ascultați, vietăților, vreau să vă dau pe ziua de astăzi încă o tovarășe. Doresc să aud povața voastră, — cum și ce înfățișare să-i alcătuesc. Mergeți de vă sfătuiți dintr'untâi între voi și veniți cu lucrul gata.

Cele patru viețuitoare se traseră mai la o parte, în sfat.

— Bine, dragilor, se umflă broasca, nu-i ajunge Prea Sfântului că ne are pe noi? O să lase atâtea ființe pe pământ, că nu ne-o ajunge cu ce ne hrăni. Ia să-i croim noi o dihanie cum n'a mai văzut nimeni, — doar l-om săturà.

Și șu-șu-șu, șu-șu-șu, — se sfătuiră! Apoi, câteși patru, veniră în fața Domnului.

— Ei? le întrebă Dumnezeu. Tu, broasco, ce sfat îmi dai?

— Inalt prea sfinte, zise broasca, pri-

viți-mi ochii și faceți-i noiei viețuitoare la fel.

— Bun! Dar, tu, fluture?

— Priviți-mi trupul.

— Bun! Dar, tu, albină?

— Priviți-mi aripele.

— Bun! Dar, tu, păianjene?

— Priviți-mi picioarele.

— „Bun! Foarte bine!“ răspunse Dumnezeu și zâmbi: ochi de broască, trup de fluture, aripi de albină și picioare de păianjen! Iată lighioana pe care o doreau ele!

Dihăniile se uitară una la alta.

— „Acum să-l vedem!“! zise albina, încet, broaștei.

Dar Dumnezeu blagoslovì în aer, apoi întinse palma. Și în mâna Domnului răsări, deodată, noua viețuitoare.

— Iată sora voastră. Vă place?

Cele patru sfătuitoare răspunseră, coddindu-se:

— Dă, ... Mărite Doamne! ...

Și Dumnezeu înțelese că noua viețuitoare eră într'adevăr frumoasă.

Tocmai în clipa aceasta uite și-o șopârlă. S'o întrebe și pe asta, se gândi Dumnezeu:

— Ei, tu, șopârlă, ce zici că'i mai lipsește ființei acestea ca să se desăvârșească sfatul celor patru tovarăse ale tale?

— „Sprinteneala mea, Doamne“, răspunse cu acreală, șopârla.

— „Fie! Du-te!“ porunci Dumnezeu făpturii celei nouă care se ridicase pe vârful degetului său.

Și așa, din răutatea celor cinci viețuitoare, sbură, pentru întâia oară pe pământ, nebunatica și gingașa *libelulă*.

Dar ar fi nedrept să nu se știe că dintre toate viețuitoarele numai rândunica fusese mărinimoasă. Ea rugă pe Dumnezeu să dea viață unei alte rândunele mai chipeșe ca ea. Și Dumnezeu îi făcu hatârul: însufleți *lăstunul*. Dar pentru inima cea bună a rândunicii o lăsă tot pe dânsa mai frumoasă.

CIOC! CIOC! CIOC!

Și paserile se 'nțeleg între ele. Dumneavoastră poate nu mă veți crede. Atâta pagubă! Dar eu știu multe asupra lucrului ăstuia dela gaița mea, dela gaița mea care, fiindcă am învățat-o să vorbească omenește, mi-a descoperit câteva taine ale graiului păsăresc. D-ta, spre pildă, auzi ciripind o rândunică, crezi că i-a venit, așà, un gust, să facă gălăgie, în vreme ce dânsa dă povețe puișorilor ei: „Nu ești la marginea cuibului!“ „Nu strigați când nu sunt eu cu voi!“ — „Tst! pisica!“ O vrabie cipește pe gard. D-tale puțin îți pasă. Și ei, biata! i-a sărit inima din loc: „Uliul!“ În nopțile cu lună ascuți privighetoarea, — te încântă; ajungi să crezi că pentru tine își varsă în gâlgâiri ploaia de mărgăritare. Nici nu bănuiești că-și plânge numai dragostea ei.

Așà, mulțumită gaiței mele, am ascultat, dăunăzi, o convorbire între un măcăleandru și-un scatiu. Să v'o spun:

„Cioc! cioc! cioc!“ se aude de departe. Măcăleandrul zice:

— E ciocănătoarea!

— Ciocănătoarea, răspunse scatiul, ce-o fi ciocănind mereu?

— Caută veverița, îl deslușește măcăleandrul.

— Veverița? De ce?

— Urâți îmi sunteți voi, scatii, că nu știți nimic. Nu-i cunoști povestea? Să ți-o spun!

(Mărturisesc că vreo câtevă ciripiri nu le-am înțeles, dar le-am ținut însă minte. Acasă i le-am spus gaiței, și gaița mi le-a tălmăcit. Așă, vă pot spune, întocmai, după zisele măcăleandrului, povestea ciocănătoarei):

... „De mult, m’ascuți scatiule? începe măcăleandrul, demult tare, la ’nceput, pe când oamenii erau puțini de tot, și poamele și mai puține, veverița a dat, într’o bună zi, peste un pom ciudat, cu roada rotundă, tare, dar cu miezul dulce și gustos. Dăduse, frate, peste alun. I-au plăcut alunele și, vezi, ființă prevăzătoare, să nu mai pătească, cum o pățise, când rosese o iarnă întregă coaja copacilor, să se hrănească, ce i-a venit în gând? Să strângă

alune. Și și-a umplut scorbură de cu toamnă. Tocmai se bucură că dăduse norocul peste dânsa, făcând planuri mari, să nu se miște toată iarna din căsuța ei, nici cu vârful botului să nu miroase vifornița când, într'o bună dimineată, se sgâriè la un picior într'o coajă. Caută, — coaja de alună? de unde? că ea nici nu se atinsese încă de merindele strânse. Cercetează: un sfert de alune mâncate! S'a mâhnit veverița, dar s'a și mâniat. S'a pus la pândă, să prindă pe hoț. S'a ghemuit în fundul scorborii, una cu copacul, și-a așteptat. Ce eră? Ciocănătoarea, cum o vezi: sai ici, vâă-te colea, dă de scorbură, în scorbură de alune, și, cum e iscusită, a înțeles ea că 'n alune trebuie să fie ceva. Plisc are, slavă Domnului! Craț! iacă și miezul. Bun! Craț-craț-craț, s'a pus pe mâncat. Din ziua aceea veneă în fiece amiază să-și ia prânzul. În dimineata când o pândea veverița, a sosit tot așa sglobie, dar de abia intră în scorbură că veverița se repezi. Ciocănătoarea vroì s'o sbughească afară, dar veverița o prinsese de coadă! Dă-i în sus, dă-i în jos, lasă coada, ca șopârla, în laba veveriței, și pe ici și-i drumul. Mai târziu, când i-a venit inima la loc, și s'a văzut fără coadă, s'a întors la veveriță să se roage de dânsa. N'a mai intrat în scorbură, și, smerită, a

bătut cu ciocul: Cioc! cioc! cioc! Dar verița își mutase culcușul! De atunci mereu ciocănește la fiecare copac, dar nici că dă de răspuns.....

— Zi, de atunci, întreabă scatiul, n'are ciocănătoarea coadă...

— Vezi bine... Ssst! Uite-o...

Mă uit și eu. O fulgerare roșie străbate luminișul. Ciocănătoarea se cațără cu ghiarele de trunchiul unui mestecăn și-l ciocănește de jos până sus. Apoi trece la alt copac și la altul. Fagul sună mai tare, frasinul mai înăbușit. Un stejar găunos răsună ca un hârb. Și ciocănașul bate mereu, se duce, se șterge din ochii mei. De abia se mai aude, departe:

Cioc! cioc! cioc!

Scatiul pirue iar:

— Știi una, frate măcălendre? Eu cred că tot ce mi-ai spus sunt numai niște vorbe. Ea ciocănește fiindcă sugă din mustul copacilor, — i-o fi plăcând hrana asta.

Măcăleandrul se supără:

— Se cunoaște că ești pasere neisprăvită. S'o fi hrănind ea cu mustul copacilor, dar ce și-o fi zis: „Dacă mi-i dat să ciocănesc mereu, cel puțin să trag din asta un folos, să mă hrănesc!“

— Așa-i! încheie scatiul.

Acestea le-am auzit mai dăunăzi povestite de către un măcăleandru unui scatiu. Un lucru însă: dacă veniți cinevâ pe la mine, să nu spuneți cumvâ gaiței mele cele ce v'am destăinuit. Mă asurzește cu ocările. Vă rog!

IN FEL DE FEL DE FEȚE. . .

Gaița mea e foc. V'am destăinuit pățania ciocănătoarei și de-atunci și-a pierdut încrederea în mine. O săptămână întregă am rugat-o până să-și ție cuvântul, să-mi spue cum au căpătat paserile penele lor așa de minunate la vedere. Asculta-ți ce-am vorbit cu gaița:

Eu. — Pasere dragă, îți făgăduesc că de acum înainte n'o să mai spun altora nimic din ceea ce-mi împărtășești.

Gaița. — Lasă că te cunosc. Așa mi-ai vorbit și rândul trecut, și mi-ai pus ciocănătoarea pe cap, de-mi amărăște zilele.

Eu. — Gaiță dragă, mă jur...

Gaița. — Jurămintele tale sunt ca fulgii mei de ușoare. Uite:

(Iși scoate un fulg cu ciocul și-l lasă să plutească în aer).

Eu. — Gaiță dragă, crede-mă, jurămintele mele sunt ceva mai grele...

Gaița. — Lasă! lasă?... În sfârșit, o să-ți spun și povestea asta, și atâta tot...

Eu. — Și lada 'n pod!

Gaița. — Așa. Ascultă: La 'nceput toate paserile aveau penele de două feluri: albe și negre, ca ziua și noaptea. Decât Dumnezeu se cam săturase să le vadă pe toate la fel. Și ce și-a zis: „Bine, dacă la trup îs deosebite, de ce n'ar fi și la pene“? Atunci s'a uitat în sus, în jos, și-a hotărât îndată unui păun — păunul erà alb, cântà mai frumos decât toate și erà și paserea lui de casă — a hotărât așa dar unui păun să-și ia sborul, în zorii zilei, prin înaltul cerului, să-și moaie penele în albastrul văzduhului și 'n aurul răsăritului, apoi să se lase pe pământ, să-și poarte aripele prin verdea ierbei. După ce păunul a îndeplinit toate aceste, de-ți luà ochii cu strălucirea lui dacă-l priveai, Dumnezeu a poruncit unui vultur să adune toate sburătoarele cerului, și, după ce s'au strâns la un loc cu toatele, Prea Sfântul le-a spus că vrea să le înfrumusețeze. Arătându-le păunul le zise să-și aleagă fiecare, de pe trupul lui, felul penei în care ar vrea să fie îmbrăcată. Și ca să-l vadă mai bine paserile pe păun, Dumnezeu îi porunci să-și rotească coada și de atunci păunul căpătă darul acesta. Paserile cerului însă, deprinse mereu cu albastrul văzduhului, cu verdea ierbii și cu aurul soarelui, puține

au ales penele aceste, și mai toate s'au bucurat de socoteala stigletelui. Vezi dumneata, mic și afurisit: „Doamne, zise el, dă-ne din toate câte ceva și lasă-ne să le amestecăm noi cum ne-o tăia capul“. Dumnezeu a zâmbit și-a încuviințat că cele cari voiau să asculte de stiglete să facă după cum le-a sfătuit el. Tocmai atunci, hop! și ciocănătoarea, care întârziase, c'un trandafir alb în cioc. Prea-Înaltul o chemă să o mustre că a rupt floarea, apoi porunci unui înger să-i aducă trandafirul, să-l miroase. Ingerul, când luă crenguța, se împunse într'un spin și îndată îi eși în vârful degetului o bobită de sânge. Fiindcă din pricina trandafirului răsări cea dintâi picătură de sânge pe lume, Dumnezeu menî floarea să se facă roșie, cum se și făcû, iar pentru că prin ciocănătoare se întâmplase aceasta, Atotputernicul spuse îngerului să-și șteargă degetul de capul ei, să rămâe însemnată.

Ce să vezi însă? Așa le-a luat ochii celorlalte paseri roșul ciocănătoarei că toate au năvălit la ea, să se atingă de dânsa, să capete și ele măcar cât de puțin din fața sângelui. Cel dintâi stigletele. Dar dintr'o picătură ce s'alegi? Pe urmă și-au amestecat penele care cum le-au tăiat capul. Vrabia, fiindcă eră cald, s'a scaldat

îndată în țărână și s'a făcut ca dracul. Cioara, foarte înțeleaptă, ce-a gândit: „Eu nu-s proastă, cu pana mea n'o să mă ia nimeni în seamă și-o să mă înmulțesc în pace. Ia să rămân eu neagră cum sunt“. Și neagră a rămas. Tot astfel și corbul. Puține au avut înțelepciunea să se roage de Dumnezeu să le facă el cum o crede în nemărginita lui mărinimie. Așa Prea-Inaltul și-a atins degetul de penele păunului și-a făcut: prigoria, gangurul, scatiul. Ba chiar și eu am întins aripele de mi-a pus albastrul de pe ele. Uite. Mărturisesc, cam puțin, însă și așa e bine că tot mi-a venit mintea cea de pe urmă. Dar cel mai folosit, îți închipui, a rămas păunul, că tot albastrul, aurul și verdele, disprețuit de celelalte paseri, i-au rămas lui. Iar el, de bucurie, și cum aveà un glas minunat, s'a pus îndată să cânte, și cântă, cântă, fără să ia în seamă că Dumnezeu, obosit, vroia să așipească puțin. De trei ori ia poruncit Atotputernicul să tacă. El de unde! Ii da înainte. Atunci, dintr'un tufiș, iată și privighetoarea! Privighetoarea, pe vremea ceea, erà cea mai leneșe pasere: dormea și ziua și noaptea. Și fiindcă acuma se trecuse cu somnul, nimerise și ea la spartul târgului, și alergă la Prea-Ințeleptul să-i schimbe și ei penele, că nu vroia să rămâe așa cum

o mângălise, acum, în grabă, vecina ei, vrabia, cu ce putuse luà și dânsa de pe aripe. Dumnezeu însă se supără foc de lenea privighetoarei și o lăsă așa, ba o și pedepsì să nu mai doarmă nici nopțile de acum înainte. Dar fiindcă privighetoarea zbură pe umărul Atotfăcătorului, și se rugă, frumos, de ertare, și fiindcă îndurarea lui Dumnezeu nu cunoaște margini, i se făcù milă Ziditorului de păsărică. Inșă nu-și mai puteà luà cuvântul înapoi. Ce să facă? Tocmai atunci îi lovì auzul glasul păunului. Și ce se gândì Dumnezeu? Să treacă glasul păunului privighetoarei: pentru pedeapsa mare care i-o dăduse se cuveneà, în schimb, și-un dar mare. Ba scăpà și de cântecul zăludului. Zis și făcut. De atunci privighetoarea cântă așa de frumos, iar păunul schiaună ca o mătă. Ia așa!“

După ce gaița sfârși, m'am gândit puțin, apoi iată ce i-am vorbit:

Eu. — Ia ascultă, gaițo dragă, frumoasă poveste și mare minciună mi-ai înșirat.

Gaița. — Dacă o crezi, cum o cred eu, ți-am spus un adevăr.

Eu. — Așa-i! Dar adevărul e un adevăr când e pentru toți la fel.

Gaița. — Și câte minciuni n'au fost multă vreme, pentru toți, adevăruri adevărate.

Eu. — Gaița, umbli cu șiretenii. Adevărul numai noi, oamenii, îl știm.

Gaița m'a privit, a întors capul, apoi a început să fluere un cântec care am învățat-o eu, un cântec de batjocură, ca și cum mi-ar fi zis: „Vorbă să fie!“ Ei, vă place!

Ca să mă răzbun pe ea v'am destăinuit și povestea aceasta. Uite-așa.

MAI SUS!

S'a trezit ciocârlia în chemarea prepelelii: *pit palac!*

Cerul abià se rumenise; picăturile de rouă încă nu se prefăcuseră în mărgăritare; luceafărul tot făcea din ochiu pământului.

Dar peste puțin deodată adâncul scăpără. Cea dintâi rază străpunse văzduhul și se topi în ochiul ciocârliei. Nici odată darul acesta, trimis de către soare, nu umpluse sufletul paserei de o mai mare fericire. Căci și fericirea nu-și alege totdeauna clipa nimerită în care să-și verse prinosul.

Scuturându-și penele, un tril de mulțumire isvorâ din gura ciocârliei. Apoi se deslipi de țărână, și, pâlپând din aripi, se înălță.

Aerul par'că se rumenise. Oglinda cerului poleia pământul. Incă o bătaie de aripi.

Mai sus!

Slab de tot i se părea ciocârliei că mai aude glasul pitpalacei. Innotă în valuri străvezii; plutind pe ele dete drumul ci-ripitului ei gădilitor, ca unei grindine de mărgăritare.

Dar raza care i se topise în ochi o chemă la ea, în înalt. În cântecul ei paserea îi spuneă că vine. Încă o lovire de aripi, și'ncă una.

Mai sus!

Îmbătută, paserea se ascultă singură; pentru ea și pentru soare cântă.

I se părea că tremurările cântecului ei umpleau bolta cerului. Vroiă să se simtă singură, deslipită de țărâna pământului,— ea și raza, în singurătatea amețitoare a înălțimilor.....

Își avântă din ce în ce cântecul; își încordează mai tare puterile. Dar trupul greu par'că-i înlănțue glasul, i-l ține închis ca într'o colivie. Ar vrea să se simtă desrobită, ușoară ca aerul, străvezie ca el.

Mai sus! mai sus!

Și trupul mereu o trage înapoi către pământ, și raza mereu o chiamă către înălțimi.

Intr'un avânt își pune cea din urmă putere și, deodată, se simte, în sfârșit, slobodă, desfăcută de greutatea netrebnică a cărnii.

Și'n vreme ce, smulgându-se, nebun de fericire, glasul se 'nalță singur, tremurător și dumnezeesc de dulce, în înalt, trupul cade ca un bulgăre de țărână spre pământ.

NEDESPĂRȚITE! . . .

Toamnă! Pădurea fumegă. Negurile se lasă perdeluind zărilor. Paserile se rotesc în înalt, se deșiră, iar se strâng și iar se răresc, apoi își aleg călăuzele, le pun în frunte, și'n vârful de săgeată călătoresc. Se ridică stolul sus-sus, pe apa albastră a cerului, și lin, ca împinse de un dor tainic, vâslesc, se șterg din zarea plaiurilor noastre. Se duc!

Incotro?

În nopțile reci de toamnă văzduhul par'că freamătă. O lume ciudată pare că prinde ființă supt stele; noiâne de frunze desprinse pare că sunt purtate de vânturi; umbre se strecoară rătăcite; țipete răsar și se stâng; chemări de călăuzire umplu largul cuprinsului. Sunt paserile călătoare. Și cu ele par'că iau ceva din sufletul nostru, în ochii lor par'că fură soarele, pe aripele lor par'că duc primăvara.

Un stol de turturele a întârziat. Grăbite s'au strâns în dimineața aceasta, și'n fâl-

fâirile lor, cari se aud ca niște sunete supte ușor dintr'un flaut, pornesc. Întâiu o iau pe-aproape de pământ, peste lunci, deasupra rariștilor, printre plopii înalți, ca și cum ar vrea să mai vadă locurile aceste odată. Apoi fac un ocol mare, de jur împrejurul păduricei, în vreme ce o rază de soare împunge pânza norilor și țivește pe cer o dungă de lumină. Bucuroase, paserile bat din aripi și se hotărăsc. Patru, două perechi, o iau mai înainte, o pereche rămâne în zbor mai potolit, în urmă. Ajung deasupra râului; un țipet năbușit, din gușă, — un semn al călăuzei, vrea să le strângă pe toate la un loc. Și'n clipa aceea un bubuit de pușcă clocotește aerul cuprinsurilor. Cele două perechi feresc ca fulgerul înlături; dar din perechea din urmă o turturică își curmă zborul, își adună apoi puterile, cu cel din urmă fior al vieții, se rotește în două cercuri, se înalță drept, ca o săgeată în văzduh, spre raza de soare, apoi cade rostogolindu-se în undele râului care o fură și o poartă mai departe.

Stingherul, soțul, urmărește puțin stolul, apoi se întoarce, caută îngrijat, și, pe apa turbure, își vede tovarășa. O putere îl ține atunci deasupra văltoarei, cu ochii nedesprinși dela trupul plăpând și pătat de sân-

ge ce lunecă la vale, dela trupul pe care, în cercuri strânse, îl urmărește mereu.

Și supt cerul în care raza de soare s'a stins, călătoresc trei: stolul care se șterge în zare ca un rămas bun, paserea moartă mânată de valuri, și porumbelul care se rotește mereu, urmându-și soția, ca un simbol al veșniciei iubiri!...

Și'n urma lor toamna cade mai grea!

PASERE DE NOAPTE

O zi înăbușitoare ca aceasta nu mai scoborâse Dumnezeu pe pământ. Se coșcovise scoarța copacilor, se scorojiseră frunzele, iarba se măcinase, pământul se făcuse cenușe. Isvoarele secaseră; locul bălților nici pas să se mai cunoască. Ici, colo, câte o șuviță de apă, ca urma unei lacrimi pe un obraz uscat de boală. Lighioanele pădurilor umblau cu limba scoasă, să găsească unde să-și stâmpere setea. Atunci, unele din ele, o luară în sus, spre ținuturile înzăpezite, unde nu le putea lipsi apa nici odată.

Până și buhna, cât eră ea de greoaie, că nu-și întinsese nici odată încă aripele la sbor, cu penele ei înfoiate ca și cum i-ar suflă mereu un foiu în coșul pieptului, cu capul ei buhos și nedormit, cu ochii nepotrivit de mari, ca de'mprumut, buhna care pe vremea aceea eră pasere de zi, ca celălalte, și-a desmorțit aripele și-a pornit-o la drum, să găsească un izvor, un pârâu, să bea o picătură de apă măcar. Și cum

nu erà deloc deprinsă, își fâlfâi aripele, dintru'ntâi, dela un copac la altul, apoi dela o poiană la cealaltă, până ce a ajuns, în sfârșit, într'o altă pădure. Decât se 'ntunecase de-a-binele, căzuse noaptea, și peste o apă să deie nici gând. Atunci a poposit pe-o cracă, să aștepte zorii zilei. Răcoarea nopții o mai învioră.

Dar cum stăteà așa, plecă puțin capul, și'n clipa aceea, zări, chiar supt creanga pe care stăteà, cum strălucește ceva. Ce să fie, se gândi buhna. Ochi de mătă sălbatecă nu erau fiindcă nu erau doi. Atunci? Sbură jos, și care nu-i fu mirarea când simți pământul supt picioare jilav. Fusesse pe acolo un șipot bogat în apă, și-acum nu mai isvorà decât câte-o picătură pe care Dumnezeu o păstrà, în fiecare noapte, privighetoarei. Luceà picătura ceea ca un ban de aur căci, ca să o găsească privighetoarea, Atotputernicul răsfângeà într'însa o stea. A stat buhna, s'a gândit, dar de ce strălucește picătura cea nu și-a dat bine seama, și, numai într'un târziu, și-a închipuit că uitase ziua un pic din lumina ei. Cum erà tare însetată însă, sorbi apa, și'n locul ei rămase pământul întunecat, căci steaua nu mai aveà unde să se oglindească. Și mare-i fu mirarea buhnei când nu mai zări lumina. Va să zică

ea o băuse odată cu apa? Sburând înapoi pe cracă se gândi ce se gândi, și se hotărî.... „Dacă sorbise lumina trebuia și ea, la rândul ei, să lumineze. Poate că Dumnezeu îi hărăzise darul ăsta să mai înfrumusețeze noaptea. Deci noaptea îi era dat ei să trăiască“.....

De-atunci s'a deprins, încetul cu încetul, să vadă prin întuneric; și acuma de bună seamă crede că vede fiindcă luminează dânsa.

O fi și pedeapsa lui Dumnezeu, fiindcă sorbise picătura de apă care se cuvenea numai privighetoarei.

VULTURUL

S'a ridicat, deodată, din prăpastia întunecoasă, umedă, a munților falnici. Și doritor de lumină, în această dimineață scaldată de soare, a întins aripele, ca o flămură, deasupra brazilor bătrâni. S'a înălțat mai întâiu drept în sus, ca o săgeată; a străbătut văzduhul răcoros, apoi a rămas acolo, s'a legănat în aer, îmbătat de plăcerea să fluture la înălțimea uriașă; a plecat capul, și-a privit în jos. Pe câmpiile lucii, satele împrăștiate, ca grăunțile, scoteau sclipiri repezi ca a prundișului spălat de ape. Oamenii nu se zăreau; deasupra, dedesuptul lui, prinprejur, — nici o vietate. I se părù că'n lumea aceasta frumoasă, încântătoare, peste care primăverile se aștern cu spuză de flori, e a lui, a lui singur. Și, scuturându-și aripele, făcù un ocol larg, suind și scoborând prin aer. Apoi i se părù că ceva flutură mai jos, ceva mic, prea neînsemnat, pentru ca să îndrăznească să se sue până la el: se repezi, și, în

ciocul gata să frângă, prinse o pană căzută chiar din aripa lui. Sbură cu dânsa, sus, sus, apoi îi dădù drumul, și urmări cu ochi strălucitori lunecarea ușoară, ca pe o apă, a penei care cândvâ îi ajutase să se ridice.

Luă munții în lung. Nici o boare de vânt, nici un murmur de ape care să străbată atât de sus.

Și așa a mers până după amiază, cu ciocul deschis, înghițind aerul în gâlgâiri puternice, privind în toate părțile cu ochii lui ca două scânteii.

Obosì. Se scoborî ușor și se așeză pe vârful unei stânci ce țâșnea în sus, goală, din stratul gros de mușchiu al muntelui. Cum sta nemișcat, părea și el de piatră, părea că-i colțul ascuțit al stâncei încremenite acolo de veacuri.

Pe urmă își plecă în jos capul; în fund, în noaptea deschizătorei adânci, tăiată ca de pala unui zmeu, șerpuiă, sclipind ca argintul, izvorul. Și i se făcù dor de răcoarea dulce a undei șerpuitoare. Săltă și se repezì în fund; se lăsă în voe să cadă în apă; stropii reci îl acoperiră deodată, ca niște pietre scumpe, și, întinzând gâtul gol, bău îndelung, însetat. Apoi își luă iarăși sborul până pe stâncă, sus, se lăsă

pe o coastă, întinse aripele la soare, și închise ochii. Ațipì...

Adieri de vânt îl înfășoară în vâlul lor. Aproape se trezește; prin pleoapa închisă încă par'că zărește un foc grozav a cărui flacără încinge tot cuprinsul zărei. Se ridică. Departe, în nori de sânge, soarele apune. Munții par'că-s aprinși, cerul arde.

Iși ia sborul grăbind spre cuib.

Se apropie, se lasă tot mai jos, deasupra muntelui, deasupra pădurei de brazi. Aceiași liniște în tot cuprinsul firei. Mai are puțin; zărește prăpastia spre care aveà să se scoboare, când, deodată, în tăcerea neclintită, răsbubue, până 'n depărtări adânci, un tunet, și aripa amorțită îi cade în jos. Se rostogolește de câteva ori prin aer, simte fierbințeala glonțului, ca a unui cărbune, ce-i arde carnea, își încordează puterile, caută să mai plutească sus, dar dedesuptul lui munții par'că se prăbușesc. Aripa îi mai stă puțin întinsă, apoi i se frânge lângă trup, udă de sânge. Lunecă printre brazi. Răcoarea îl mai înviorează o clipă; iarăși caută să-și întindă aripele; se anină de o ramură. Se uită în jos.. Drept dedesupt, la rădăcina bradului, un căprior stă liniștit, privind înainte.

Iar vulturul simte că-i pierdut, că puterile

îl părăsesc. O ură strașnică îl cuprinde; par'că ar dori să se stingă toată lumea odată cu dânsul. Se lasă să pice drept peste căprior, și, cu cea din urmă putere, îi înfige ghiara în ochiul curat și umed.

În vreme ce căpriorul se scutură și fuge, năuc de spaimă și durere, paserea cade moartă, cu ghiarele strânse, cu ochii deschși.

CUCOȘUL

În nukul stufos din marginea ogrăzii, găinele, cocoțate de cu seară pe crengi, dorm duse cu capul supt aripi, împrăștiate, care mai sus, care mai jos, cum le-a fost mai pe plac și le-a venit mai la socoteală. La o parte, așa, să le poată vedeà pe toate, sculat cu noaptea 'n cap, stă cucoșul, — Pașa, cum îi zic toți ai casei, — rotofeiu, îmbrăcat în pene, cu creasta lăsată, ștregărește, pe-o ureche. Cu gâtul întins, cu ochii încă cețoși de somn, privește. E poet. Sufletul lui, deși războinic, e mai avântat spre frumos decât al curcanilor cari se umflă într'atât de par niște burdufuri, când sunt seci ca niște gogoși; decât al tuturor gânsacilor cari se plimbă pe apă și fac pe visătorii, dar în cap n'au minte nici măcar cât un grăunte; ori decât al războailor cari, cu cât sunt mai fuduli, cu atât umblă mai legănați; și chiar decât al păunilor mândri în port, dar cu glasul, între paseri, ca al măgarului între dobitoace. El

e poet! E cel dintâi care se minunează de frumusețile firei, și fără părere de rău își rupe totdeauna din somn numai să vadă cum răsare soarele. De aceia dânsul acum privește, pe când toți ai casei dorm.

Mijește de ziuă. Departe, în zare, se deslușește, ușoară, dunga de lumină a zorilor; întâi e ca o dâră de zăpadă, apoi, încetul cu încetul, se preface într'un întins de apă care-și înalță o margine tot mai sus, prelingându-se pe cer, ca sorbită de-o putere a văzduhului. Pe urmă, oglinda aburită de până acum, pare că resfrânge un foc depărtat, se face lucie, poala cerului prinde ființă par'că și lumina începe să se cearnă peste pământ, ușoară, ca un colb de argint. Departe, cine știe unde, se văd dealurile, mai încoace câmpul, aproape satul, și, chiar în față, își desface stâlpii din umbră casa dela cealaltă margine a ogrăzii. Aerul se înfioară; cucoșul răsufală fericit, apoi își udă pliscul în mărgăritarul de rouă de pe frunza cea mai apropiată. Lumina încremenește o clipă.

Cucoșul își caută cu ochii tovarășile, le zărește și în gândul lui le judecă pe toate. La stânga, ici, doarme Sura, nadoleanca;—băbăția, tot lângă el și numai lângă el; a scos cincî rînduri de pui până acum și mai face pe tinerica; uf! tare l-a mai plictisit.

Colo, mai jos, Țiganca, sora Surei; ceva mai tânără, dar tot o poamă: amândouă gâlcevitoare foc. În dreapta, la rând, pe crengi deosebite: Roșcata, Bogheta și Cucueta; bune fete, dar prea își scoteau ochii dela el, și prea i se țineau de urmă. Cel puțin Berca, de pe creanga cea mai de jos, văzuse că n'are încotro și-l lăsa în pace. Dar unde-i Puica? Asta, da, îi era dragă ca ochii din cap. Puica e o americană albă ca laptele, puțin mai răsărită decât un ou și cu un cucuiu mai mare decât ea întreagă; îi place cum merge înfiptă, cu capul țanțoș, tremurându-și uneori moțul, ca și cum i-ar fi tras luarea aminte: „Ghidi! ghidi!“ Dar unde-i? Atunci un foșnet ușor de aripi îl făcu să ridice ochii; drept deasupra lui, Puica, șireata, întinșese gâtul și, pe când celelalte visau încă, ștregăriță îl sărută de „bună-dimineța“.

Și-n aceiași vreme, într'o scăpărare orbitoare, din fundul zării, cele dintâi două raze ale soarelui se topiră în ochii celor doi îndrăgostiți. Cucușul își înfoie penele și rămase așa, minunat, în fața răsăritului care ardea în pară. Peste câteva clipe privi spre găinele cari dormeau și zise Puicei: „Ce frumusețe Dumnezeiască, dragă! Și proastele astea dorm“. Apoi plănui o ghiđușie: făcu Puicii cu ochiul, dându-i să

înțeală că le-o pregătește el. Se ridică în picioare, bătù din pîteni, își fâlfâie aripele ca două steaguri și, întinzându-și gâtul,— cu gândul într'adins să le facă să tresară, buimace, din somn — trâmbiță din gușă, voinicește:

— Cu-cu-ri-guuu! . . . . .

CA SOARELE!...

O casă, o livadă și-o curte mare. In casă stau stăpânii; în livadă sunt pomi roditori; în curte felurimi de paseri.

Așà, în curtea aceasta s'au întâmplat multe și mărunte, căci unde-s paseri multe dragostea-i stăpână. Nu mai departe, acum o lună, un cucuș a fugit, peste gard, cu bogheta altuia. Nu i-au mai văzut de-a-tunci nimeni! Unele paseri spuneau una, altele alta, găștele șușoteau, fel și chipuri, pe socoteala celor doi îndrăgostiți. Ei și-au văzut de treabă. Acum o săptămână o găină, o *americană*, zor nevoe după un pichiroiu. Au șters'o și aceștia. Iar zarvă, iar șușoteli, nimeni nu mai putea nici dormi, nici mânca; cum se întâlneau două paseri față 'n față se 'ntrebau: — „Ce-i cu americanca?“ Cealaltă: — „Ce-i cu pichiroiul?“ Pichiroiul așà; americanca altfel. Și ei doi habar n'aveau de gura lumii!

De aceea când picherea, stingheră, hotărî să-și caute un soț, și-și puse ochii pe

păun, — pasere de neam mare, — se ferì de toți, de frică să nu li se așeze cineva deacurmezișul dragostei. Și-a început picherea să se învârte 'n sus și 'n jos pe lângă păun. Azi așa, mâine iar așa, până când i-a venit odată la socoteală și i-a șoptit, cu glasul ei cel mai dulce: „Pi-chi-chi-chi-chi-ri“:— „Te iubesc!“ Păunul a privit-o dintru'ntâi de sus, dar pe urmă și-a dat seama că nici pichirea nu e de lepădat, mai auzise că dragostea, dacă o întâlnești, s'o culegi de ori unde-ar fi, s'a rotit, și-a răspuns: „Chiau!“ — „Bine!“ Și zilnic s'au curtat. Pichirea, mică și pestriță, dar și-reată; păunul mare, minunat de frumos, dar cam sec.

Și așa, într'o dimineață, pichirea, harnică titirez, s'a sculat mai divremior chiar decât cucoșul, a ciugulit ce-a putut, și pe urmă s'a dus supt culmea păunului, de l-a sculat. Și-amândoi, aripă la aripă au pornit pe pajiște. Flori, răcoare, mireasmă dulce. Pentru întâia oară și-au apropiat pliscurile: Întâiul sărutat! — „Sunt mulțumită!“ — „Chiau!“ — „Sunt fericită!“ — „Chiau!“ Ce Dumnezeu, gândește pichirea, numai atât e în stare să-mi răspundă? Și'n clipa aceea se înălță, rotund și de aur, soarele!.....

Peste lume se revarsă valuri de lumină.

Păunul strălucește de par'că ar fi îmbrăcat în fir. Pichirea îl privește încântată, mândră de frumusețea iubitului ei. Apoi se întoarce de se uită, uimită, la soare. Și, cu sufletul ei sălbatec, plin de poezie, își îmbie și iubitul: — „Privește, privește dragă!“ Dar păunul se supără. Ingâmfala îi descleștează limba: — „Ce să te uiți la soare când mă ai pe mine! Rogu-te, privește-mă!“ Și cum pichirea se uită încă spre răsărit, păunul i se pune drept în față și își înrotește coada: — „Privește-mă!“ Se uită pichirea, se uită mirată, apoi, dumerindu-se, îi răspunde: — „Te privesc, dar ascunzându-mi lumina soarelui nu-ți mai văd nici strălucirea ta“.

Și, desamăgită, picherea îi întoarce spatele...

Numai așa paserile din curte nu mai avură prilejul să șușotească pe socoteala altor doi îndrăgostiți.

LUPTĂTORII

Soarta se vede că-i menise așa: să fie vecini și să fie dușmani. Și-amândoi cucoși frumoși.

Unul negru, — cu toate lucirile pe care negru le poate da în mângâierea luminei. Gulerul, și penele subțiri, moi ca mătasea, ce-i atârnau de pe spate spre pinteni, băteau în verde ca fierea. Aripele, negru-aspriu, ca mangalul. Pieptul luciu, cu ape tăioase, uneori sure, ca oțelul. Și penele lungi, mlădioase și întoarse ca niște arcuri, ale cozii, cu sclipiri albastrii ce se stingeau îndată. Numai deasupra capului cu ochi neliniștiți ca niște găze, creasta plecată, ștregărește, roșie, aprinsă ca para focului.

Celălalt alb. Alb pieptul, — cu unde brumate, ca argintul odoarelor vechi; albe aripele, un alb moale, ca al omătului de curând căzut; alb gulerul, cu vârful pe- nelor puțin-puțin gălbui ca suflata cu aur; albă coada bogată'n pene, ușoară, resfi-

rată. Și, deasupra capului cu ochi galbeni, plutitori în mărgeanul pleoapelor, o creastă carnoasă, bătută și roșie ca o garoafă.

Nu se puteau suferi; își aruncau priviri tăioase printre spărturile gardului; fiecare se sileă să trâmbițeze mai înainte zorii zilei. Și totuși prilejul nu-i adusesese încă față'n față, să se măsoare. Astăzi însă clipa dorită de amândoi sosise pe neașteptate.

Cucoșul alb, cu găinele lui, eșise pe tăpșanul de dindosul casei, la scurmat. Eră o zi frumoasă de primăvară, pământul eră jilav, plin de mustul din care se și hrănea cea dintâi urzeală a lăvicerului erbei.

Cum scurmă așa cucoșul își auzi tovarășile șoptind. Ridică semeț capul, și drept înainte, de partea cealaltă, vrăjmașul negru se proptise gata de luptă. Găinele se opriră; înțeleseseră că aveau ceva de privit.

O scăpărare și s'au repezit. S'au oprit față'n față, cu găturile întinse, cu penele gulerilor sburlite, cu aripele puțin desfăcute și date'napoi. Cel negru bătù odată din pinteni și se loviră piept în piept; apoi se deslipiră repede și, cu capetele pe spate, se avântară din nou, prinzându-se în ghiare, izbindu-se scurt, aprig, cu aripele'n coapse.

Erau grozav de voinici amândoi: cel ne-

gru cevà mai iute, cel alb mai cumpătat.

Și iarăși se deteră 'napoi, cu găturile întinse de mai să se desprindă din trup. Ca și cum i-ar fi suflat odată vântul așa s'au ridicat dela pământ. Se îndesară pene'n pene, căutând să se apuce cu pliscul, să se sfâșie cu ghiarele. Se feriră pe urmă în lături, săriră unul deasupra celuiilalt ca și cum ar fi vrut să se răpească 'n văzduh; și'n sfârșit se țintuiră locului. Cel negru prinse creasta dușmanului în ascuțitul pliscului; cel alb îi înfipse ghiara'n gât. Plini amândoi de sânge, tremurând, stătură așa până când durerea îi învinse; atunci se smunciră 'napoi, pândind clipa când să se răpue.

Sângele clocoti deodată în trupul amândorora; ochii le vedeau roșu; turbați, se năpustiră, de astă dată pe viață și pe moarte.

Strânși în ghiare ca'n niște clește, cu pliscurile împlântate unul în carnea celuiilalt, se rostogoliră la pământ și iar se înălțară, aprigi, în picioare. Săpară pământul cu pintenii, și țărâna sărea împraștiată. Penele, negre și albe, sbârlite, smulse, resfirate, se amestecaseră'n lupta abrașă, că trupurile lor se contopiseră, alcătuiind par'că o floare ciudată, o floare

chinuită de furtuna ce-i împrăștiă petalele
'n vânt.

Dar puterile li se sleiră. Nici unul nu
biruise. Se mai încordară odată și se des-
cleștară doborâți, însângerați, răsuflând cu
greu. Din creasta celui alb se prelingeau
picături de sânge. Pe pieptul celui negru
se așternuse o dungă roșie de care se li-
pise o pană albă din haina potrivnicului.

Și cum stăteau așa găinele se apropiară,
mulțumite și mândre par'că fiecare de stă-
pânul lor; îi înconjurară. Iar luptătorii,
după ce se mai priviră odată ca și cum
și-ar fi zis: „Pe mâine!“ se depărtară,
țanțoși, fiecare în mijlocul alaiului său.

MĂRINIMIE

În revărsat de zori, pe baltă, lumina face minuni. Pe fața apei sclipesc, ici, sfărâmturi de oglinzi; colo, plăci de oțel; comori de galbeni între trestii. În nuferi, ca'n niște potire plutitoare, curg raze de aur. Un colb de argint dă strălucire stu-fărișului. Peste tot liniște, neclintită, de raiu.

Cocostârcul s'a sculat cu noaptea'n cap. A intrat în baltă. Pe picioarele lungi, subțiri ca niște lugere, trupul lui se leagănă agale. Din când în când își udă pliscul; uneori se oprește de se uită, ispititor, în fundul apei, ca și cum ar fi dat peste ceva ce căută de mult. E răcoare, și răcoarea îl încântă. Nu simte nici o altă dorință decât să-și scalde picioarele în unda rece care-i trimite fiori până supt aripi.

Deodată se oprește; încordează gâtul și privește. Pe frunza unui nufăr o broscuță se bucură și ea de frumusețea și răcoarea dimineții. Când l-a văzut, biata broscuță,

a încremenit pe piciorușile de dinapoi; cu ochii mari deschiși cată la cumplitul dușman. În spaima ei îl vede uriaș, cu capul atingând cerul, cu pliscul lung, larg, să soarbă dintr'odată balta și, dinpreună cu balta, pe ea. Inimă i s'a oprit.

Își așteaptă sfârșitul.

Cocostârcul o vede și înțelege. Dar dimineața e mărinimos. Ș'apoi i se pare atât de mică, atât de neînsemnată această vietate a bălții că, dela o vreme, par'că o pierde din ochi în fundul apei, și nici n'o mai zărește. Ridică piciorul, o pășește disprețuitor, și trece, măreț, mai departe.

Broscuței nu-i vine să creadă. Mai stă așa câteva clipe. Apoi, de bucurie, sare pe o altă frunză; și 'ntr'un avânt de recunoștință, ea, cea dintâi, taie tăcerea dimineții:

— Oaac!

SINGURATECII

Pe lacul luciu din grădina cu florile necintite de nici o adiere, cu crengile nes-trăbătute de nici un foșnet, pe lacul adormit că pare o uriașă lespede de cristal ce acoperă o altă grădină fermecată, le-băda, — bărbatul rămas singur, — trece ca o închipuire, alb ca zăpada, cu aripele ca două scoici de argint, cu gâtul lăsat între ele, subțire, ondulat ca toarta unei amfore. Paserea plutește lin, și în ea par'că poartă, rătăcit, sufletul unei ființi duse de pe lume.

Sus, pe bolta adâncă, stelele au pălit; în haosul albastru luceafărul sclipește tainic, strălucitor, purtând par'că în văpaia lui viața tuturor lumilor cerești, a lumilor veșnic călătoare în necuprinsul firei.

Și cum, jos, lebăda sidefează fața apei, sus, luceafărul luminează întinsul tăriei. Numai ei doi sunt pâl-pâirile nopței acesteia în care lumea pare adâncită într'un somn de moarte. Amândoi rătăcesc singuri,

amândoi străjuiesc singurătatea, mistuindu-se în tăcere, mândri, deopotrivă de reci, — deși, unul, bulgăre de ghiață, celălalt, pară de foc. Și se cunosc, se văd în fiecare seară, merg unul către altul, și se 'ntâlnesc: din înalt, luceafărul își scoboară raza jos, în adâncul apei, unde răsare ca un mugur de aur.

Iar paserea se apropie de scânteia picurată din cer și plutește ușor, împrejurul ei, mai întâi în cercuri largi, apoi în rotiri tot mai strânse, tot mai strânse, până ce se oprește drept deasupra resfrângerei stelei; și-atunci, din mugurul de aur, pare că se desface dintr'odată o floare plutoare, o floare măiastră de argint.

Și astfel stau de se privesc: sus, lebăda de aur a cerului, jos, luceafărul de argint al apelor.

FILOSOFUL

E mare, negru ca întunericul ; numai vârful labelor sunt albe, ca și când lumina zilei i le-ar fi pătat într'adins. Din capul cu fruntea puternică, mare, ochii verzi înflorească noaptea ca două scânteii. E cel mai frumos motan al târgului. Dar de frumusețea lui nu-și dă seama, — de bărbăția lui însă, da ; pentru aceia, în ceasuri de veghere, când i se pare că-și zărește chipul în talerul lunei, și-și vede înfățișarea bărbătească, simte un fior ce-i străbate prin spate și-l ondulează, de mândrie, până 'n vârful cozii. Trăește singur. Ziua stă ascuns cum poate, și unde poate. Ziua doarme ; numai când sosește ceasul prânzului care îi vine singur în labă, se trezește, morocănos.

Căci mâncarea nu l-a ispitit nici odată. Să bei și să înghiți aer când ți-e sete de înălțimi amețitoare, aceasta e adevărata hrană, dar aceasta-i o taină pe care numai el o știe. Când ziua fuge din fața nopții,

el pornește; a-tot stăpânitor, pășește, măreț, peste acoperemintele întregului târg. Se plimbă dela un capăt la altul al mahalalelor, căci n'are dragoste deosebită pentru nici un colț. De-aici ca și de-acolo firea lui îl îndeamnă mereu aiurea.

În sufletul lui nu tresare nimic, — decât în cele câteva zile când dragostea îl chinuște. Căci dragostea e pentru toți același veșnic chin. Și nici odată nu se simte mai fericit decât după nopțile aceste de sbucium, când, liniștit, gândește la ele cu desgust.

Numai farmecul nopții îl îmbată. Când târgul se cufundă 'n tăcere de moarte, el veghează, de sus, de pe streșina vreunei case. Și privește. A văzut multe: întâlniri ferite, în colțuri de grădini; rugăminți duioase, de după ferești deschise; îmbrățișări pătimase, în unghere de ziduri; despărțiri sfâșietoare, în praguri de uși. O întreagă țesătură de patimi, ca și sus, în lumea acoperișurilor, cu deosebirea că jos firul patimilor se torce mereu, fără de nici un răstimp. Și 'n schimb liniștea cerului cum îl minună! Nici un frământ, nici un sbucium; cunoștea cerul și-l citea ca pe o carte. Știa când răsare luceafărul; când pornea la drum carul mare; când își încorda strunele, lira; când își adună puii,

cloșca. Erà un astronom. Și de sus, de unde sta, i se păreà câte odată că și el făcèa parte din lumea aceea, că 'mprejurul lui se 'nvârtesc toate, prietenoase, înțelepte, tăcute ca și el. Și erà fericit. Singura ființă fericită! Iar când zorii mijeau și când, liniștit, urcà acoperemântul să se strecoare iarăși în noaptea vreunui pod, gândea, mulțumit, că n'are nici o îndatorire către nimeni, cum nimeni n'aveà către el. Și cugetà:— Fericirea e să nu fii a nimănui, nimeni să nu fie al tău, — să trăești singur: tu, și cerul deasupra.

CÂND STĂPÂNUL NU-I ACASĂ!

În odaie liniște. Liniște și-un miros! Pe polița din dreapta, pe o farfurie, stă uitată o bucată de cașcaval. Mirosul de brânză proaspătă a străbătut până la cel mai îngust colțișor al casei. Și din gaura lui, din gaura de după sobă, șoricelul nu-și mai găsește locul. Par'că-l trage cineva de mustață afară. Să iasă, să nu iasă! Mai bine să se astâmpere. Să se astâmpere ușor de zis; dar cașcavalul? Vezi, asta-i asta: cașcavalul. Să 'nchidă ochii. I-a închis. Prostul! Dar ce, cu ochii miroase? Și brânza-i proaspătă. Mai mâncase așa bunățate acūm vre-un an. Dar par'că nu-l momise într'atâta ca aceasta de acuma. Să încerce. Face câțivă pași mărunți, până'n marginea ascunzătoarei lui. Măcar s'o vadă. Unde-o fi? De unde-l vrăjește, din ce colț îl pofteste cu atâta stăruință la dansa? A! uite-o, colo pe farfurie. Dacă-ar îndrăzni! Dar cum? Să meargă mai întâi pe lângă perete până la divan. Așa, bun!

Pe urmă... Pe urmă pe unde s'o ia? Pe lângă dulap? Nu. Pe după jilțul cela? Nici așa. Atunci? Păi, lucrul cel mai bun e să se sue deadreptul pe perdeà și deaeolo să treacă, pe marginea lăvicerului din perete, până la poliță. Și-odată la cașcaval, lasă, n'are el nevoie să-l învețe alții ce să facă cu dânsul. Dar motanul. E-hei! la dânsul nu se prea gândise. Și, Doamne, mulți fiori i-a mai vârât în oase motanul cela. Dar poate nu erà în odae. Ha? nu erà. Nu. Orișicum să mai aștepte puțin, să vază, nu se mișcă nimeni, nu-l pândește cinevã?

Cum să nu-l pândească! Dar de când așteaptă motanul prilejul să pue laba pe bietul șoricuț. Dacă nu mâncase el cașcavalul, căci mirosul cela îi zbârlise și lui mustățile, păi nu-l mâncase tocmai pentru asta: să-l momească pe lacomul din gaură. Cu botul adulmecând, cu ochii galbeni și lucioși ca sticla, cu mustățile întoarse, subțiri și ascuțite ca oasele de pește, stă neclintit, după perna de pe divan, și-așteaptă. L-a zărit. Uite-l, îi vede mărgelile ochilor. Ese? Ese oare? Da, da; așa, încă un pas, încă unul, doi, așa!

Dintr'o săritură a fost cu laba deasupra lui.

Bietul șoricuț n'ăvusesese vreme nici să

treacă dincolo de sobă. Il apasă puțin cu unghiile, apoi, repede, îl ia între labele de dinainte, îl strânge, de drag ce-i, îl răsuțește în aer și-l lasă amețit pe podele. Și-l privește, gândind: „Cașcaval ți-a trebuit! Poftim cașcaval! Doamne! ce bun o să-mi pară mie după ce te-oi crăntăni“. Dar mai întâi să se mai joace puțin cu dânsul.

Il pune pe picioare, îl lasă să se desmeticească, să 'ncerce să fugă și iar vrea să-l prindă în cleștele labelor. Dar ce s'aude? Un dupăit grăbit pe sală. Vai, e Corbici, cânele! Nu-i vreme de pierdut! Din două sărituri motanul e în ocnița sobei, iar șoarecele, mirat că scăpă, zăpăcit, cum poate, o șterge în gaura lui. Corbici vine, nebun ca 'ntotdeauna; în mijlocul odăii se oprește, adulmecă, lacom, mirosul de cașcaval, apoi, zărind motanul se repede și latră cu înverșunare. Ar sări în ocniță dar e prea sus. Se sprijină pe labele de dinainte, tremură, cască, de neliniștit ce-i, mârâie și latră. Apoi tace și, cu ochii țintiți la motan, așteaptă să se scoboare. Numai uneori întoarce capul spre polița de unde brânza par'că-l ademenește. Și astfel câte-și trei dușmanii: șoarecele în gaură, motanul în ocniță, și cânele în mijlocul odăii, se pândesc munciți de acelaș gând.

Dar pași apăsați cutremură sala. Ce!

Stăpânul! Repede-atunci: motanul se 'nghe-
suește și mai în fund, iar cânele o șterge
supt divan; numai șoarecele, mic cum eră,
rămâne la locul lui. Stăpânul intră; obosit
de muncă, își aruncă pălăria pe un scaun,
apoi, mirosind, i se face foame; se'n-
dreaptă spre poliță, ia felia de cașcaval,
tae o bucată de pâine, și, mușcând când
dintr'una când dintr'alta, mănâncă din plin,
cu poftă.

Și din trei părți, trei perechi de ochi
îl urmăresc cu pismă.

G R I V E I

E bătrân. Înțelege că-i bătrân, că-i ne-
trebnic, că cele câteva zile ce i-au mai
rămas sunt o povară pe capul tuturor. De
când s'a și îmbolnăvit nu-l mai strigă ni-
meni, nu-l mai mângâie nici o mână, nu se
mai întoarce spre el nici o pereche de
ochi. A slujit cu credință. Douăzeci de ani,
vară și iarnă, în curtea aceasta a trăit,
și-a păzit-o. În nopțile de toamnă, cu ploile
repezi și pătrunzătoare, în nopțile de iar-
nă, cu vifornițele năpraznice, el nu stătea
în cușca lui; suflând cu greu, încordându-și
mușchii, căci eră vânos, tăia troianul, cu-
treeră toate colțurile grădinii, și, lătrând,
dădea de știre că nu e chip să te poți
apropia de casa stăpânului..... Dar în
seara aceea, când prinsese de pulpa picio-
rului pe hoțul care furase mere din pomul
de lîngă gard! Ani dearândul simțise du-
rerile loviturii de ciomag pe care i-o dă-
duse atunci în creștetul capului. Și altă

dată... Dar câte nu făcuse, câte nu suferise Grivei, dulăul credincios al curții!

Însă vremea trece, viața cu ea. Și-acuma îmbătrânise! Nu se mai putea duce nici până la ușa bucătăriei, să capete un ciolan, să-l lingă. Rămânea uneori zile întregi fără să înghită nimic, fiindcă nu se putea mișca. Și-acum, în urmă, avea niște dureri grozave. Urla. Și mai ales noaptea, când nu avea cu ce să se mai ia, când nu mai vede pe ceilalți câni, când rămânea singur, numai el și suferința lui,— mai ales nopțile îl chinuiau boala. Și urla. Mai întâi gemea, înăbușit, cu gura închisă, cu limba sgârcită, gemea adânc, ca și cum i se desfăcea inima din piept. Apoi îl apucau fiorii; spasmurile îi descleștau fălcile și gemetele îi eșiau mai tari, mai ascuțite. Apoi plângea, plângea cum plâng oamenii, cu lacrimi fierbinți cari îi lunecau pe bot, și par'că-l ardeau. Și 'n urmă, înebunit de durere, nu mai putea răbdă, în urmă urla, urla groaznic din toată puterea măruntaelor lui, cu toată încordarea glasului, urla înspăimântător, de răsună până în depărtări de unde-i răspunde ecoul ca un alt câne care îi plângea de milă. Și dimineața, când zorii zilei mijeau, adormea, sleit, pe culcușul lui de paie.

Și toți ai casei cari treceau pe lângă el

îl blestemau. Toți. Urletele lui le tulbură liniștea nopții, le curmă somnul și-i făcea să tresară speriați, în pat. Iar unii credeau că prevestește ceva rău, că prevestește moartea cuiva. El îi auzea vorbind, îi auzea și-i înțelegea. Cu ochii blânzi, șterși de boală, îi urmărea până ce se făceau nevăzuți.

Înțelegea și aștepta să-i vie ceasul.

Intr'o dimineață și-a zărit stăpânul de departe, venind spre el, cu mâinile la spate, ținând ceva ce sclipi la o întorsătură în bătaia soarelui. Pentru el venea. Atunci, în sufletul lui par'că a 'ncercat nu o durere, ci o jale, o jale grozavă, o jale adâncă pentru stăpânul pe care-l văzuse copil, cu care se jucase, cu care mersese pe câmp, la picioarele căruia se culcase de atâtea ori să primească, supus, vergile ce i se cu-veneau. Și jalea aceasta par'că-i dădă puteri; se sculă și, scheunând, plângând, se târî către stăpânul lui, se târî și, când ajunse, îi linse picioarele ca și cum și-ar fi luat rămas bun. Apoi închise ochii și, încolătăcit, aștepta. Aștepta mult. I se făcuse milă stăpânului?... Bubuitura nu curmă liniștea ogrăzii.

Și astăzi simți că nu mai are mult. Și par'că-i pare rău să închidă ochii în cur-

tea în care trăise, în mijlocul lucrurilor de cari n'ar fi vrut nici odată să se despartă, supt privirile cari nu se mai îndreptau spre el prietenoase. Și, deodată, o groază, o frică de locul acela în care suferise atâta îl cuprinse. Iși adună toate puterile, apoi ca și cum cineva l-ar fi gonit din urmă, se depărtă cât putu mai repede, eși din curte și o luă pe drum, în spre pădure. Când ajunse în marginea ei, intră în cel dintâi stufiș și, acolo, între crengile cari îi ascundeau vederea, își făcù culcușul. Și așteptă. Spre seară un fior îi svârcoli trupul, apoi altul. Și 'ncă unul,— cel de pe urmă. Și 'n clipa în care-și dete sufletul se ridică pe picioarele de dinainte, și, cu capul întors spre curte, urlă, ca și cum și-ar fi luat un rămas bun.

Și urletului lui, scurt, de moarte, îi răspunse ecoul, pentru cea din urmă oară, ca un alt câne care-l chemă din depărtări.

FRICOSUL

Earnă. Noapte lucie pe o lume ca din povești: copaci de zahăr, câmp de cristal, iaz de oglindă. Și-n cuprinsul larg, uriașul policandru al cerului își aprinde, una câte una, luminile, ca într'o nemăsurată sală de danț. Viețuitoarele pustietății sunt îmbătate de farmecul acesta: paserile sbor ca ziua; lupul poposește pe labe, în hățișuri, și privește nemișcat; vulpea stă lângă vizuină și nu se 'ndură să meargă la vânat; veverița pleacă creangă lângă creangă, și hoinărește, ca o deșuchiată, pădurea 'ntreagă. Iar epurele a sbughit-o la jucat. Incet, ascultând, ispitind, a eșit tiptil-tiptil din curătură, și când a ajuns la margine, și-a văzut întinderea lucie de zăpadă, a 'nceput să sară de bucurie:

— „Poate mai întâlnesc un prieten“, își zise epurașul.

Și gândul îi răspunse:

— Poate mai întâlnești un prieten...

Și iar țupai-țupai, epurele sare vesel:

— Poate dau și peste o prietenă.

Și gândul:

— Poate dai și peste o prietenă.

Și mergând așa, epurașul cu gândul, își vorbesc:

— Ce luminează, și totuși luna încă nu a răsărit.

— ... Și totuși luna încă nu a răsărit.

— Dar o să răsară.

— ... O să răsară.

Și cum mergea pe marginea unei vâlcele, epurașul se oprî o clipă să se odihnească. Atunci, dela spate, se ridică, albă și ea, ca de ghiață, luna. Stelele păliră; pădurea, copacii, tufele își desbrăcară deodată umbra. Iar epurașul împietri de groază: chiar de lângă el, se întinse pe pământ o arătare cu două coarne grozave. După clipa de spaimă, epurașul se destinse ca o coardă și o sbughî la goană, se prăvăli în vale, veni de-adura ca un bulgăre, se sculă și iar se rostogoli, până jos; apoi o luă deadreptul tăind câmpul. Se oprî tocmai în stuhăria iazului. Acolo, de-abiă suflând, se ghemui cu ochii închiși... să nu-și mai vază umbra!

MISAFIRUL

În lungul câmpiei arse, pustii, se înalță doar un singur pâlc de salcii ce ocrotesc, supt umbra deasă a crengilor despletite, un izvor din care și ele își sug viața. Izvorul curge subțire, întinzând în față, ca pe o năframă, o baltă mică pe care, uneori, o împunge, ca un ac de aur, câte o rază de soare.

În frunzișul salciilor acestora se strâng stoluri întregi de paseri, de stau ziuca întregă să se adăpostească de căldura cotropitoare. Privighetori, scatii, măcălendri, stigleți, floreni, câte și mai câte alte neamuri de zburătoare — toate își găsesc aici sălașul. E un ciripit, un piruit, spre seară, de te crezi în rai. Nimeni altcinevă nu calcă supt acest umbrar singuratic. Și paserile trăesc ca'n împărăția lor...

Azi e o zi înăbușitoare. E în Iulie. Aerul undulează, pare că-i răsufletul pământului ostenit de alergătura lui prin haos. Paserile se cobor pe fiecare clipă să ia

în gură câte o picătură de apă din izvorul rece care se prelinge, argintiu, în ciuda arșiței.

Din pricina dogoarei mlaștinele sunt uscate peste tot. Și bietul viețuitor se topea; amețit de căldură, o luă într'un noroc înainte, încotro l-o duce soarta. Și, când se crede pierdut, zări cu ochii lui mici, roșii, fără de gene, cu ochii lui cei îngropați în grăsimea capului, pâlcul ademenitor de salcii. Indată și-a îndreptat râțul spre ele, cum își îndreaptă luntrea botul spre țarm, — și-o porni într'acolo. Când a ajuns și-a dat de baltă, se repezi, nebun de bucurie, gonind paserile cari sburără înfricoșate. Se afundă, până la urechi, în baltă, apoi închise ochii, răsuflând cu poftă aerul răcoritor. O libelulă sosi, sburând sglobie, și, crezând că deasupra apei e o floare, se lăsă, ușoară, pe râțul trandafiriiu. O înfiorare dulce, neînțeles de plăcută, gâdilî sufletul musafirului pentru întâia dată în viața lui, și, fericit la culme, prinse a guița lung și ascuțit. Libelula, văzând că se înșelase, sbură, înfricoșată. Iar paserile ascultară cât ascultară sgomotul acesta, apoi, toate, într'un gând, împânziră, care'ncotro, largul câmpiei încropite.

CĂPRIOARA

Pe mușchiul gros, cald ca o blană a pământului, căprioara stă jos lângă iedul ei. Acesta și-a întins capul cu botul mic, catifelat și umed, pe spatele mamei lui, și, cu ochii închiși se lasă desmierdat. Căprioara îl linge, și limba ei subțire culcă ușor blana moale, mătăsoasă a edului. Mama îl privește și'n sufletul ei de fugarnică, încolțește un simțimânt stăruiitor de milă pentru ființa fragedă căreia i-a dat viață, pe care a hrănit-o cu laptele ei, dar de care trebuiă să se despartă chiar azi, căci vremea înțercatului venise de mult încă. Și cum se uită așa, cu ochi îndurerați, din pieptul căprioarei scapă ca un muget înăbușit de durere; iedul deschide ochii. Căprioara se îmbărbătează, sare în picioare și pornește spre țancurile de stâncă, din zare, printre care vrea să-l lase rătăcit. Acolo, sus, e păzit și de dușmănia lupului, și de iscusința vânătorului, căci pe mușchile prăpastiilor acelora numai ele, ca-

prele, puteau a se încumetă. Acolo, l-ar fi știut ca lângă dânsa. Dar până la ele erau de străbătut locuri pline de primejdii. Căprioara își asvârle picioarele în fugă fulgerătoare, în salturi îndrăznețe, — să încerce puterile iedului. Și iedul i se ține voinicește de urmă; doar la săriturile amețitoare, se oprește, câte o clipă, ca și cum ar mirosi genuna, apoi se avântă ca o săgeată și behăind vesel, sburdă de bucurie pe picioarele subțiri ca niște lugere.

Dar trebuesc să scoboare, să străbată o pădure, ca să urce din nou spre țancuri. Căprioara contenește fuga; pășește încet, prevăzătoare. Trece din poiană în poiană, intră apoi supt bolți de frunze, pe urmă prin hrube adânci de verdeață, până ce pătrunde în inima întunecată, ca un iad, a pădurii.

Și-au mers mult așa până ce au dat în sfârșit de luminiș. Iedul, bucuros, o ia înaintea sărind. Dar în aceiași clipă căprioara se oprește, ca de-o presimțire, adu-mecând. În fața ei, de supt o cetină, ochii lupului străluceau lacomi. Un salt și iedul ar fi fost sfâșiat. Atunci căprioara dă un sbieret adânc, sfâșietor, cum nu mai scosese încă, și, dintr'un salt, cade în mijlocul luminișului. Lupul văzând prada mai mare, uită iedul și se repede la ea...

Prăbușită în sânge, la pământ, supt colții fiarei, căprioara rămâne cu capul întors spre iedul ei. Și numai când acesta, înspăimântat, se topește în adâncul pădurei, căprioara simte durerea, iar ochii i se turbură de apa morții.

VOINICUL!

L-a adus, ciobanul, de urechi, — ca pe-un biet măgar ce erà. I-a pus o pocladă, pe pocladă șeaua de lemn, și i-a strâns chinga bine, căci aveau să meargă la târg. Apoi a 'nceput să-i îngrămădească pe spate: o sarică, — a ciobanului; două lăvicere, — ale stăpânului; patru tivgi cu lapte, câte două de fiecare parte, să se cumpănească; opt sedile cu brânză, — patru și patru; iar deasupra, moș, cei doi băeți ai stăpânului veniți la stână din ajun, spate la spate, să nu-și scoată ochii.

Dar pe când ciobanul, ștergându-și sudoarea cu dosul mâinii, de pe frunte, aduceà poclada să o pue pe sârmanul dobitoș, un purice sări de pe mânica ciobanului pe spinarea măgarului, și-și făcù un locușor, supt o încreșitură a poclăzii, tocmai cât îi trebuia să fie la largul lui. „O să stau la umbră“, gândea puricele, iar ciobanul încarcà mereu. Cât erà de mic, puricile, ce loc prindeà? Iar greutatea care îndoià genunchii măgarului cum puteà să-l apese?

Și-au pornit la drum, și-au mers zi de vară prin arșița lui Cuptor. Curgeau nădușelile de pe cioban; băieții stăpânului se muiaseră; iar măgarul de abiă pășea. Au trecut pe unde au trecut și, spre seară, au ajuns la târg, și-au poposit în ograda stăpânului. Iar puricele, simțind c'au ajuns la capăt, se strecură binișor, binișor, și hop! deodată, sare, sprinten și odihnit, pe mâneca ciobanului.

Când dădù însă cu ochii de spinarea măgarului, și văzù ce clădărie stătuse deasupra lui, rămase încremenit: „Măi, greutatea asta am dus-o eu în spate! Până acum n'am știut că-s așa de voinic!“ Și privea cu mulțumire cum descărca ciobanul pe măgar. Iar când omul dete toate lucrurile jos, măgarul rămase cu urechile pleoștite, cu genunchii îndoșiți. Iar puricele zise, mâniat, în sine: „Uitați-vă ce mămăligă de dobitoc! Eu nu-s nici cât urechea lui și nu mă plâng de câte am dus în spate, și el, fiindcă m'a purtat până aici, mai să cadă în bot! Ia stai, să-l înviorez puțin!“ Și așa zicând, sări drept pe botul măgarului de-l pișcă până la sânge.

Măgarul tresări, dete dintr'un picior și vărsă o tivgă cu lapte. Iar ciobanul îi așternù pe spate câteva bețe, să se 'nvețe minte de altdată.

G Ă Z A

Calul suià, din greu, dealul. Năduşise. Muştile îl necăjeau, iar zăbala îi ardeà gura. Dădeà mereu din cap să-şi lărgească dârlogii, până ce călăreţul îi lăsă cu totul slobozi. Acum mergeà cu capul în pământ, cu coama împrăştiată în tot lungul gâtului, cu buza de jos spânzurând, cu mijlocul frânt. De sus cădeau într'una razele soarelui ce-i străbăteà prin păr şi-i beşică pielea. Dealul se urcă rotunjit, ca un sân, iar marginile lui se prăvăleau repezi, scufundate, acoperite de alunişuri. Unde şi unde câte un stejar se ridicà din fundul prăpastiei, deodată, mânios par'că, dar vârful lui rămâneà mai jos de înălţimea şoselei, albe, ca un drum de moară, înne-cată de colb la cea mai mică adiere de vânt. Calul se oprì câteva clipe, suflâ puternic, apoi o smuncitură a frâului îl sili iar să pornească. În sfârşit mai făcù cei câţivà paşi de ajunse până în vârful dealului. Calul ridicà puţin capul. Drumul se întindeà neted, scoborând prin mijlocul pă-

durei care începea să se arate mai deasă, mai bătrână. Tocmai în fund, târgul sticlea în soare, crucea bisericei străpungea seninul, — în razele soarelui părea că pâlpaie și dânsa ca o flacăra. Un vântuleț răcoros îi înfășurà gâtul și crupa ca într'o pânză udă. Iși încordă mușchii și o luă în trap. Deodată, răsărită ca din pământ, o trăsură trasă de doi cai mari, negri, sbură pe lângă dânsul. Calul deabià putù să prindă scânteierea țintelor de argint în care erau bătute hamurile. Trecerea celor doi telegari îi dădù și mai mare putere. Apoi târgul se arată din ce în ce, și calul, care mai venise odată, întrezări par'că grajdul mic unde îl așteptase, atuncea, ieslele cu fânul proaspăt. Erà răcoare, nu se găseà măcar o ferestruică prin care să străbată căldura cât de cât. Și 'n fața lui i se părù că se ridică deodată, în fund, o iesle mare-mare, în care un cal, doi, o sută, mănâncă strașnic din iarba coaptă, și că pentru dânsul e un locușor mic deoparte. O să încapă tocmai bine.

Lovitura unei vergi îl făcù să tresară. Până la târg nu mai erà mult. Vântul iar se curmase, pădurea pe margini stăteà încremenită, arsă. Cei din urmă copaci rămaseră în urmă; la dreapta și la stânga, câmpul, acoperit mai tot de lumânărică, se

întindea departe, până în poalele munților întunecați. O smuncitură a dârlogului din dreapta, îl îndemnă să ocolească fără întârziere, trecu șanțul pe o podișcă ce se îndoii supt greutatea lui; poticni, simți călărețul prăvălindu-i-se până peste gât; o ploaie de lovituri îl făcù să-și ia seama la mers. Câmpul par'că îl mai învioră. Târgul rămăsese în urmă, la stânga: mergeau aiurea. Vedenia cu ieslea se șterse, cele dintâi căsuțe acoperite cu stuh, ale satului, se împrăștiau printre îngrăditurile de nuele. Câțivă purcei fugiră, guițând, din drum; un câne se luă după el lătrând amarnic; o femeie se întorcea dela fântână cu o tivgă plină cu apă pe umăr. La poarta țarinei stătură. Stăpânul său se scoborâ, deschise poarta, căci jitarul lipseă, nu mai încălecă, îi aruncă dârlogii peste oblâncul șăii de-i încordă gâtul, și porni pe jos. În mijlocul satului, lângă biserică, se oprì. Ajunsesse la crâșmă. Pe lavițe, femei, moșnegi, și câțivă copilandri, stau cu pieptul peste masă, cu capul sprijinit de mână, cu ulcelele dinainte.

Stăpânul îl duse din dos, lângă un gard, și-i legă dârlogii de un par.

Calul rămase singur. Intoarse capul după stăpânul care plecase grăbit. Pripriur nici un fir de iarbă, de fân, nimic; nici

un jgheab cu apă. Dincolo de gard, o mulțime de poloboace pline cu huștile borșului vărsat din ele. Din altă parte venea miros de oțet. Spre crâșmă se auzeau glasurile celor ce beau. În cătina de alături vrăbiile îl asurzeau.

Frânt de drum, înneecat de colb, plecă în jos capul.

Deodată un zumzet ușor îi lovì auzul, și în aceeași vreme un fior îl furnică în tot trupul. O găză mică, obosită să mai sboare aiurea, îi nimeri într'oa nare. Calul se pregăti să sufle, s'oa gonească, dar fără veste un miros de câmp, de flori, i se împărăști până în suflet, și-l răcori ca un izvor. Gâza își scuturase aripele pline de colbul de aur al florilor prin care sburase. Calul o lăsă, o simți cum iese și pornește, sprintenă cu piciorușele mărunte, în susul frunței. Cu coada ochilor de abia o zări, și strălucirea ei îi aduse aminte de sclipirea țintelor de argint, de pe hamurile celor doi fugari. Apoi o văzù cum o ia deacurmezișul pe lângă ochiul lui; o simți cum merge deasupra pleoapei, înfiorându-l ușor, cum i se ridică pe gât, pe supt coamă, cum se suie până sus, lângă ureche și rămâne acolo, la umbră...

Mulțumit, calul își apropie genele și dormitează.

PĂRĂSITĂ

Lui Ilarie Chendi.

Singură! În tot cuprinsul câmpului larg, dânsa nu se zăreà, decât numai când vântul culcà ierburile înalte, și ea rămâneà în picioare, albă cum e laptele, cu coama împărăștiată peste ochii orbi, cu coada lungă, încolătăcită de-alungul picioarelor subțiri. Venea dimineața în urma hergheliei întregi, la pas, ascultând de departe clinchetul clopoțelului de argint, dela gâtul calului care, nu de mult încă, se ținuse pe urmele ei. Pe rând clopoțelul a trecut la toți mânjii ei, cei mai frumoși de prin ținuturile acelea. Pe doi dintre dânsii îi țineà minte încă, pe ceilalți îi hrănise, îi alintase cu botul ei catifelat, îi simțise lângă dânsa, dar nu-i văzuse nici odată.

Într'oa seară, după o ploaie groaznică, se îmbolnăvise; scăpase cu viață, dar își pierduse vederea. Simțea căldura soarelui, miroseà câmpul, dar lumina nu mai era nici cãiri. A fost groaznică cea dintâi noapte. Înăuntrul grajdului se făcù deodată par'că

și mai întuneric. Ieslea erà în față, odinioară o mai zărise, așa, ca prin sită, și peste o clipă se ștersese dinaintea ei. Deasupra capului erà fereastra; ridicâ ochii și stete așa până când glasurile oamenilor, ciripitul rândunelilor, ce-și aveau cuibul chiar deasupra, lipit de-o grindă, îi vestì dimineața. Dar fereastra tot nu se luminea. Și 'ntunecată a rămas de-atunci! Acuma se deprinsese. De trei patru ani par'că au uitat-o toți. Pleacă singură din grajd și se întoarce singură. Ceilalți cai, îndată ce ajung în câmp, o iau razna, se împrăștie repede. Dânsa paște puțin, apoi rămâne cu urechile ciulite, cu ochii în gol, ca și cum ar așteptà pe cinevâ. La amiază vine la apă; își știe locul la jgheab; pe lângă ea nu simte nici un cal. Toți ceilalți beau mai încolo. Arareori, seara, își mai aduc aminte de dânsa. Atunci aude glasul călărețului care gonește caii cum o strigă prelung: „Martaaa!“ Ea întoarce capul și o ia înapoi. Vine la pas, sleită de puteri, printre tulpinele înalte de lumânărică ce o ating ușor, ca și când ar alinta-o. Și par'că întreg câmpul s'a obișnuit cu dânsa, o cunoaște și-i e dragă; cum merge încet, fluturi mici, albaștri, atrași de albeața părului, se țin după dânsa, se așează pe crupa lucioasă, se ridică iarăși, alungându-se unii

pe alții, și o întovărășesc până departe. Vine și se duce mereu pe acelaș drum. S'a deprins: o ia mai întâi deacurmezișul câmpului, apoi dealungul unei prăpastii grozav de adânci, în care dacă ar putea să se uite ar cădea amețită poate. Merge drept pe marginea povârnișului, înfășurată în mirosul cimbrului ce crește tocmai pe fund. Păzitorii hergheliei au privit la început lucrul acesta mirați, apoi au lăsat-o, doar a lunecă odată să scape de dânsa... Dar ea pune piciorul încrezătoare, merge cu gâtul întins, cu nările umflate să simtă mai tare mirosul ierbei sălbatice, care par'că o înviorează. Apoi străbate satul; câinii nu o latră, copiii nu o fugăresc, nimeni nu se apropie de dânsa. În grajd, un grajd părăsit în care numai ea stă, într'o încăpere singură, își găsește totdeauna fânul. Iarna e ca într'o pivniță; și noaptea, când viscolul geme la ferești ca un uriaș rănit, ea se culcă jos, între paele moi, și, neliniștită, așteaptă să audă a doua zi glasul unui om...

În dimineața aceasta o luă încet, încet, din grajd. Se simțea slabă; când intră în câmp, în nemărgenirea înneacă de flori dese, aerul par'că eră mai greu; se înăbușea, vroia să pască, smulse câteva fire de iarbă, și se așeză ca nici odată jos.

Intinse botul, adulmecâ, o greutate par'că o apăsă deasupra creștetului, apoi soarele începù să ardă din ce în ce mai puternic. Semințele florilor miroseau ca și cum ar fi fost prăjite și iarba se încălzì supt dânsa ca într'un culcuș. Și, deodată, vântul începù să sufle, cu suspinuri adânci, venite cine știe din cari codri, cu vâjâituri puternice, cari culcau tulpinele și le încurcau într'o rețea. Un tunet deabiã se auzì, pe deasupra paserile alergau grăbite, scoțând țipete de spaimă. De departe, din spre munți, veneà ropotul ploaei. Se sculă în picioare, îngrijată, când cele dintâi picături căzură plescăind pe trupul ei. În câteva clipe ploaia o înneacă, nu puteà să răsufle, din coamă apa se scurgeà ca dintr'un izvor. O apucă un tremur. Un tropot înăbușit îi izbì auzul: herghelia se întorceà în fugă; și prin vuetul ploaei un glas răsună prelung: „Martaa!“ și a doua oară: „Martaaa!“.

Apoi nu mai auzì nimic. Atunci, dibuind, înfricoșată, supt potopul ce se revărsà de sus, luă drumul înapoi, pășind ca printr'o bâltoagă în care picioarele i se afundau, și ajunse la marginea prăpastiei. Ploaia cădeà cu furie, aproape nu mai puteà merge, se oprì deasupra deschizătorei adânci, în fundul căreia șuvoiul gâlgâià înfuriat. Și, fără de veste i se părù că se mișcă supt

ea pământul; nici n'avu vreme să se înfricoșeze, malul se desprinsese mai întâi domol, răsturnând'o pe-o coastă, apoi se surpâ dintr'o dată, repede, la vale, rostogolind-o până în adânc, oprind-o tocmai pe un dâmb dedesuptul căreia fierbea pârâul. Și vântul care suflă printre malurile prăpastiei, curgând și dânsul ca o apă, aplecă mănunchiurile înalte ale cimbrului sălbatec peste trupul ei sdrobit.

C A L U L

Lui Corneliu Moldovanu.

S'a trezit în câmpiile întinse, acoperite de erburile dese, culcate de vânturi, ale Ungariei. În mijlocul lor s'a ținut câtăvâ vreme de mama lui, o eapă oarbă ce sta răzlețită de ceilalți cai, dintre cari cei mai frumoși fuseseră mânjii ei. Apoi, când a simțit fiorul sălbatec ce i se revărsase în sânge, în largul pustietăților acestea a deprins cele dintâi goane, ș'acolo și-a ridicat capul, a lărgit nările și, cutremurându-și coama încâlcită de spini, răspunse la chemări necunoscute, trimițând depărtărilor cel dintâi nechezat puternic ce-i eșise din piept.

Dar când se învățase cu viața asta slobodă, se pomeni odată prins din fugă, înfrânat cu deasila de către cinevâ care se aruncă, dintr'o săritură, călare pe el. Atunci a înțeles că cevâ îl amenință, că cinevâ vrea să-i țarmurească libertatea, s'a strâns ghem, apoi s'a destins repede și a pornit ca o săgeată. Mâncă pământul supt copitele

lui, simțea că i se aprinde ceva înăuntru, că ochii îi ard și că limba îl frige; trupul îi era numai o apă, gura numai o spumă de sânge. Iar în fuga nebună erburile îl biciuiau și i se încolăceau ca șerpii de picioare. Dela o vreme se simți sleit de puteri și se oprî. Un nechezat par'că îl chemă dinco-trovă; dar când văzù că dușmanul e tot pe spatele lui, că-i smuncește frâul tot așa de crunt, puse capul în piept, și, învins, se întoarse încet purtându-și *stăpânul*. Apoi plecă pe drumuri lungi, prin locuri străine și depărtate.

L-au necăjit îndelung până să-l învețe cu viața înfrînată de zăbală și pinten. Când s'a desmetecit bine-bine, era de mult deprins cu șeaua și știă chiar ceasul de dimineață la care pornea în spre câmp ca să-și poarte călărețul, prin fața regimentului, în văzul sutelor de cai ce stăteau nemișcați, la strigătul goarnei, ca și oamenii de pe ei. Și nu mai putea de mulțumire când, după alergările prin vânt și ploaie, se întorcea în grajdul în care îl aștepta nutrețul.

După câțiva ani pornî la un drum mai greu. Mergeau feriți, ocolind mereu, oprindu-se la bubuitul tunului; stăteau zile și nopți în ploaie și glod, supt cerul încărcat de norii deși ce atârnavă până lângă pământ. Intr'o zi, în capul călăreților cu să-

biile scoase, se simți mânat la moarte într'un vârtej înspăimântător. În față le răsări deodată un alt vârtej, și se lovira într'un învălmășag de glasuri, de vaete, de împușcături.

I se părù că nu mai e scăpare, se avântă, sări peste trupuri de oameni și cai, și, în goana nebună, își duse călărețul departe, despărțindu-l de ai lui. Un zid de săbii se înalță deodată împrejurul lui și-l oprì. Atunci se ridică în două picioare, se întoarse și se aruncă orbiș înapoi.

Simțea că pe urmele lui veneau alții, simțea sbuciumările celui de pe el, dar nici unul nu-l ajunse. Târziu, când se oprì la un adăpost, în crupă îl ardea o usturime grozavă. O tăetură de sabie îl crestase adânc. Mânile stăpânului îi spălară rana ușor, o legară, și-l mângâiară îndelung pe coamă.

Trecù și răsboiul. Intors acasă își luă locul în grajd, mulțumit de liniștea dimprejurul lui, de lumina ce se revărsă, pe ferestruia din față, de fânul mirositor ce-l smulgea de deasupra capului. Dimineața mergea la câmp, ca de obicei; serile arareori. În grajd vara era răcoare; iarna cald. Și vremea trecea...

Vremea trecea! anii se scurgeau repede unul după altul. E he! cine știe când fu-

sese războiul! Dar odată cu anii s'a scurs și puterea și avântul lui. Îmbătrânise, picioarele îi tremurau după o cale mai lungă; gâtul nu mai sta așa de încordat, ochiul nu mai cătă departe. Odată poticni și se rostogoli jos cu călăreț cu tot. S'a ridicat repede dar, de atunci, îl luă mai rar la câmp, și-l purtă numai la pas. În urmă nu-l mai luă deloc.

Veneà diminețile la el, îl mângâia, dându-i fiori ce-i fugeau pe supt piele, apoi porunceà calului să-l plimbe prin ogradă. Par'că nici lui nu-i mai veneà să iasă din grajd; îi plăceà să mănânce încet, cu ochii închiși, peste care razele soarelui cădeau ca o ploaie caldă din susul ferestruii înguste.

Într'o zi, ușa grajdului se deschise largă, și doi soldați aduse un cal tânăr, înspumat. Insuși generalul arătă unde să-l pue la iesle: — el, bătrânul, aveà să fie mutat mai încolo, în colț, iar noul venit îi luà locul, în fața ferestruii. Bătrânului par'că îi veni din nou vloga tinereței, ridicâ în sus capul, se uitâ la stăpânul lui, apoi rămase cu ochii pironiți pe acel care-l înlocuia. Iar când se duseră cu toții se închise ușa; și când venitul ridicâ botul să smulgă din brațul de fân, din care dânsul mâncase mai înainte, el se smunci, rupse frâul și, repezindu-se către celălalt, îl mușcă de gât. Ii

despărțiră repede, iar el luă, pentru întâiaș dată, dela soldat, două lovituri de vargă. A doua zi, dimineață tare, generalul veni, porunci să se puie, în fața lui, șaua pe calul celălalt, încălecă și porni. Bătrânul întoarse capul și-i urmări cu ochii până departe.

În fiecare zi cei doi cai se măsurau cu privirea și câte odată bătrânul, reînsuflețit, se smuncea să se arunce. În urmă primea loviturile de vergi și se puneă să mestice, liniștit, nutrețul, ca și cum nu s'ar fi întâmplat nimic.

Într'o seară, după multă vreme, calul cel tânăr întinse capul, cu ochi cercetători către bătrânul lui tovarăș. Acesta a stat o clipă ca și cum ar fi vrut să se hotărască, apoi, simțind, ca nici odată, mirosul acela de câmp care-i aminteă de herghelia lui, de caii lângă care nu fusese de atâta vreme, întinse și dânsul gâtul, și boturile lor se atinseră. Au stat câtva așa, apoi bătrânul se încordă, rupse belciugul și, rămânând slobod, veni încet, se alipì de celălalt, și începură sa mănânce liniștiți, unul lângă altul. Din seara aceea nu-l mai legară.

Se deprinseră împreună; aproape nu se mai puteau despărți. Când cel tânăr eșea înșăuat, bătrânul necheză înăbușit, nu-și

găseà astâmpăr, și plecà încet-încet prin ogradă, după el, până îl aduceau soldații în grajd. Acolo așteptà să se întoarcă tovarășul, ca să mănânce. Iar serile, când oboseà să mai mestice, își răzimiră botul de gâtul celui tânăr și dormiră.

Intr'o zi bătrânul nu mai putu să se țină în picioare. Ochii i se împăineniră deodată, genunchii îi tremurau, și buzele scăpară jos mâna de fân ce smulsese atunci. Voi să se rezime de tovarășul său și nu izbuti. Incet, încet, bătrânul simți cum se întunecă ferestruia spre care cătă, i se muiă încheeturile și trupul îi alunecă jos. Intâi se ținu sprijinit în cele două picioare de dinainte, apoi îl părăsiră și acestea, se rostogoliră pe-o parte, horcâră de câteva ori, și rămase întins, sbătându-se încet... Iar calul cel tânăr își apropiu botul de trupul aproape nemișcat, stătu câtăvă vreme cu ochii pironiți, apoi tresări, întoarse capul spre ușă și necheză prelung.

TOVARĂȘII

E încă întuneric. Pământul e jilav de rouă și brazdele răsturnate, în ajun, de către fierul plugului, miroase a proaspăt. În văzduh o rață sălbatecă zboară, furișându-se, măcăind speriată, ca alungată de glonț. Pe o grămadă de coceni, plugarul, rămas peste noapte în câmp, doarme învelit cu niște saci; și mai încolo boulenii treji, Duman și Joian, stau cumiți, cu gâturile întinse, așteptând jugul. Dar departe, în sat, încep să cânte cucoșii, căci zorile prind să mijească. Lumina se cerne din ce în ce mai deasă, și'n vreme ce cununa cerului se luminează, pe pământ se deslușesc toate: satul; încolo pe coastă, ca urnită din loc, pădurea; în fund, dealurile gemene, unul după altul, ca pe o scară.

Și'n cea dintâi clipă de revărsare a luminei grija, care țârâie în urechea plugarului ca un greer, îl scoală. Omul aruncă sacii la o parte, sare în picioare, își freacă o-

chii cu dosul mânei stângi și cu dreapta își îndreaptă șalele. Apoi pornește spre boi. I-a înjugat... Slabi, de li se văd coastele ca niște arcuri, supt piele, boii își încoardă mușchii, își potrivesc bine cerbicea în jug, — și pornesc, împlântându-și picioarele ca niște țaruși de oțel. Și cum merg așa, aud din urmă fâșăitul cuțitului cum intră în pământ ca într'un miez de pâne, iar, uneori, glasul plugarului, cum îi îndeamnă și-i îndreaptă părintește:

— Cea, Duman, tată!

Ei îl ascultă ca niște copii; și, mereu, dâra neagră a brazdei se deapănă dela un capăt la altul al lanului ca pe un mosor.

Se luminează încet, încet, în pas cu boulenii par'că. E liniște. Un stol de grauri se lasă, pieziș, în apropiere. Razele soarelui își scutură, tremurând, praful de aur în aer. Și boii simt, după cum e purtat plugul de coarne, că puterile stăpânului au mai slăbit:

— Hăis, Joian, tată!

Iar la glasul lui, răspunde, ca din niște dumbrăvi înflorite în adâncuri, ciripitul gădilitor al ciocârliei...

E cald. Pământul par'că fumegă. Grumazul lui Duman prinde să lucească de sudoare; jugul îl frige. Și din urmă glasul mai mâniat al stăpânului îl zorește:

— Hai, Dumane, hai!

Boii nu trag nici mai tare nici mai încet; căci cunosc ei cuvântul nerăbdător și necăjit al stăpânului. Pășesc liniștiți, înțelepțește, și în ochii lor cumiți și negri par'că se resfrânge și mai tare fața neagră a pământului scormonit de plug...

S'a încălzit de tot. Soarele frige. Duman par'că-și simte picioarele tremurând, mai cu seamă dreptul dinainte, în copita căruia i-a intrat un piron, mai acum câtăva vreme. Ii e sete. Dar din urmă glasul aspru acum al stăpânului nu-i dă răgaz. Bouleanul e deprins, — mai așteaptă încă ceva; și nu întârzie mult: o vargă i se așterne pe spate, lăsând o dungă peste pielea udă. Omul țipă:

— Sireace, sireace! Mânca-te-ar lupchii!

O albină, rătăcită, se ține morțiș de plugar, și el o alungă, înfuriat, cu mâna. Un graur s'a desprins din stol și s'a lăsat pe spatele lui Joian, care-l poartă, îngăduitor, ca pe-un prieten. Iar înaintea plugului, ca un vornicel ce arată calea, un cocostârc pășește agale, privind când cu un ochiu când cu altul spre pământ, înfingându-și uneori ciocul.

— O-ahoo!

Soarele s'a înfipt în creștetul cerului și de acolo dogorește văzduhul. Țarina e în-

cropită ca și cum ar fi turnat cinevã pe deasupra apã fiartã.

Boulenii rãsufã din greu. Imprejurul gâtului simt, ca o sgardã de fier, urma jugului scos. Plugarul le-a dat o mânã de coceni din cari ei de abiã aleg cãte unul. Un prichindel de copil i-a adus și omului de mâncare: o bucatã de mãmãligã cu ceapã. Dar decãt mâncarea odihna par'cã e mai priincioasã. Omul face un sac mototol și-l pune supt cap.

Boulenii nu mai mãnãncã; prichindelul le-a adus o oalã cu apã în care nici nu le intrã bine botul. Apoi rãmân așã cu puterile sleite, supt arșița soarelui. Graurii, cocostârcul, au sburat. Au rãmas ei singuri în câmp.

În dreptul lui Duman doarme plugarul, cu fața arsã, bătut de razele fierbinți ale soarelui, ale cãror împunsãturi îi scot broboane de sudoare. Duman se uitã la dânsul, și dela dânsul își poartã privirea la umbra ce o aruncã el singur pe pãmânt, la umbra care par'cã se topise din el, de i se așternuse, moale ca o ceață, la picioare.

Și par'cã înțelege, par'cã simte, par'cã în mintea lui se face deodată o luminã omeneascã: pornește cu pași grei, se apropie de stãpân, pãnã când îl învelește în um-

bra trupului lui trudit, ca într'o pânză răcoroasă. Apoi, cu ochii închiși, bouleanul rămâne în soare, încremenit, cu genunchiul piciorului drept îndoit, gata să urnească iarăși plugul pe brazdă.

TRANDAFIRUL

La o margine de drum înflorì și trandafirul. Și a fost o minune, căci floarea trandafirului erà așa de gingașă, așa de albă, că par'că dela ea se luminase dimineața ceea de primăvară. Ș'aveà crengile lucii, rumene ca mărgeanul, frunzele verzi ca smaragdul. Iar mirosul floarei lui se împrăștiă îndată peste întreg cuprinsul câmpiei: fluturii cădeau adormiți, celelalte flori se plecară în fața adevăratei stăpâne, pe când paserile veneau din depărtări adânci, atrase de mireasma vrăjită, să vadă și ele tulpina măiastră care își desfăcèa frumusețea pentru întâia oară pe pământ. Și par'că și lui Dumnezeu îi părèa acuma rău că pusese într'o floare așa de minunate însușiri, — daruri pe care nu le împărțise nici în rai. — Lucrul acesta îl șoptise o ciocârlie care, la răsăritul soarelui, duceà totdeauna lui Dumnezeu câte o semânță din fiecare floare ce creșteà pe pământ, să o păstreze, Prea-Sfântul, pentru răsad.

Până la amiază trandafirul se acoperi întreg de flori. Drumeții treceau și rămâneau locului, puneau mânele la ochi, resfirau nările să înghită mireasma nemai simțită până atunci, apoi, cu priviri lacome, rupeau câte o floare; iar dacă aveau câte ceva în mână, aruncau să țină floarea mai bine. În locul ei răsărea îndată alt boboc, și, cât ai clipi, se desfăcea. Și alți drumeți treceau, și nu era unul să nu rupă câte o floare.

După câteva zile trandafirul se mâhni: el se 'mpodobește și oamenii îl despuiau. „Uite, își zicea, spinul de lângă mine ce nalt e, ce chipeș, și nimeni nu-l atinge; și pe mine mă desbracă toți de frumusețile mele“. Un stigleț, care tocmai atunci se așezase pe o creangă îl desluși: „Cum să se atingă cineva de spin când tot e îmbrăcat în ghimpi!“ Atunci trandafirul se uită, și văzu, că 'ntradevăr, spinul avea ghimpi.

Și nu mai pregetă: se rugă îndată lui Dumnezeu să-l acopere și pe dânsul de ghimpi, ca să-i păzească floarea. „Vezi, își zise Atot-Stăpânitorul, era dat ca pe pământ să nu rămâe ceace numai în rai trebuia să dănuiască“. Și, bucuros, îndată a făcut un semn și tulpina lucie s'a acoperit de ghimpi. Dar trecătorii tot se o-

preau ; și nu erà unul care să nu se re-
peadă, Iacom, la floarea minunată. Deose-
birea stăteà numai în aceea, că fiecare lăsă
și câte o bobită de sânge în vârful vreunui
ghimpe. Iar din ghimpe sângele a pătruns,
încetul cu încetul, în tulpină, s'a ridicat
până în boboci, și 'ntr'o dimineață, floarea
trandafirului se desfăcù roșie, aprinsă, ca
sângele. Spinul stăteà hursuz alături. Iar,
dela o vreme, se trezi și 'n dânsul pisma că
prea nu-l băgà nimeni în seamă. „Uite cum
se închină toți trandafirului, și mie nimeni“.
Și se rugă de Dumnezeu să-i schimbe și lui
floarea, să i-o facă roșie, bătătoare la ochi
ca a trandafirului. Atunci Dumnezeu și-a
zis: „Veșnic o să se ia pe pământ un lu-
cru drept altul ; căci numai eu pot ști că ce
am menit odată așa dăinuește ; or 'cum s'ar
schimbà fața soarta rămâne aceeași!“ A
făcut Dumnezeu un semn, și floarea spi-
nului se făcù roșie ca focul...

Și-au trecut mereu drumetii, și-au rupt
într'una florile trandafirului, și nu s'au
uitat la spin.

FRUNZA

Lui Cristinel.

S'a desfăcut din mugur, într'o dimineață caldă, a începutului de primăvară. Cea dintâi rază de soare s'a împletit pe dânsa ca o sârmă de aur, făcând-o să tremure de fericirea unei asemenea atingeri. Ziua întâi i s'a părut scurtă și apropierea nopții o mâhnî. Lumina se stinse, răcoarea o făcù să se sgribulească, să se vâre între celelalte și să aștepte, ațipind, până a doua zi, venirea soarelui.

Cu ce revărsare de strălucire se ridică stăpânitorul lumii, până sus, pe cer! Raza se scoborî din nou, și toată ziua, încălzită, frunza se scăldă în albastrul văzduhului.

În scurtă vreme se desfăcù mare, verde, mai frumoasă ca toate, mai sus decât celelalte, tocmai în vârf. De deasupra îi cădeà lumină, de desupt se ridicà, până la ea, mireasma crinilor albi, singuratici, cu potirul plin de colbul aurului mirositor.

Un ciripit străin o mirâ. Și cea dintâi

rândunică venită de departe, tăie albastrul ca o săgeată, înconjură copacul de câteva ori, cu strigăte de bucurie, apoi se așază pe streșina casei, cântând mereu...

Dar, într'o dimineață, raza de soare nu mai veni. Cerul rămase acoperit de nori. Cea dintâi picătură de ploaie o izbî rece, greoaie. Câtevâ zile a plouat. Nici rându-nelele nu se mai vedeau. Dar mirosul crinilor, seara, se împrăștiâ puternic, umed: o ametiâ.

Dupâ zilele acestea, lipsite de scânteere, soarele răsări într'o dimineață înfocat, vârsând par'că flăcări, încălzind totul în câtevâ clipe. Raza o fripse. In dupâ amiaza zilei aceșteaia, o păsărică cu pene verzi și galbene, un scatiu, veni moleșit de căldură, de se furișâ supt dânsa, la umbrâ, la adăpost. Și frunza se bucurâ, acoperi cum putu mai bine păsărica; iar aceasta ciripi, întâi înăbușită, din gușâ, apoi mai prelung, mai dulce cum nu auzise frunza cântec.

Și în fiecare zi paserea veneâ să se ascundâ de căldura cotropitoare, în fiecare zi frunza o fereâ, și seara cântecul se împrăștiâ vesel.

Cât n'ar fi dat acuma frunza pe o picătură de ploaie! Dar norii fugeau goniți de vânturile din înălțimi; cerul de sticlâ,

înflăcărat, uscasse totul. Crinii nu mai miroseau; când și când rozeta, care își scutură semânța coaptă, împrăștiă mireazma ei în zorii unora din dimineți. Prea multă lumină, prea multă căldură.

Noaptele senine, cu craiu nou, cerul spuzit de stele, o fermecau. Ar fi vrut să fie veșnic noapte...

Paserea venea mereu, câte odată și noaptea rămânea acolo, ațipind, cu căpușorul supt aripă.

Și trecu mult până ce, odată, vântul de toamnă începuse să bată. Zilele erau mai răcoroase, nopțile mai reci; cerul a rare ori curat. Puternic suflă vântul toamnătic! Apusurile erau ca sângele și par'că înroșiau și pământul. Frunza își simți puterile slăbite; cu greu putea să ție piept vântului care o clătină în toate părțile; câteva tovarășe, smulse, fluturară prin aer apoi fuseseră duse departe.

Paserea îi venea mai rar, nu mai cânta, și asta o mâhnea cumplit.

Frunza tânjea, se îngălbenea; celelalte, de pe acelaș copac, par'că se îngălbeniseră și mai repede. Incepuseră să cadă. Frunza auzea mereu, de acolo, din vârf, foșnetul cobitor al tovarășelor ce o părăseau strecurându-se ușor, cu o șoaptă, ca o rugă-

ciune, aşternându-se jos, într'un lăvicer pe deasupra căruia vântul alergă grăbit.

De dimineaţă până seara, şi noaptea, frunzele cădeau într'una. Unele mai re-pezi, altele mai domoale, legănându-se în aer ca o aripă de fluture, aninându-se de ramuri ca cerând ajutor; numai într'un târ-ziu, dându-se învinse, cădeau, îngropându-se între celelalte.

Intr'o dimineaţă se sperie. În tot copacul rămăsese numai ea! Ramurile goale se loviau unele de altele tremurând ca de frig. Deasupra, cerul cu nori greoi ca de bumbac; în largul lui, stoluri întregi de paseri plecau în şir; atunci băgă de seamă că şi cuiburile rândunelelor rămăseseră goale.

Un fior o străbătù şi se gândi la paserea care nu o văzuse de câteva zile, în clipele acestea, când par'că se cutremură la gândul că poate şi dansa va trebui să se desprindă, să moară ca şi celelalte, vederea prietenei pe care o adăpostise atâta i-ar fi fost de ajutor.

Şi paserea par'că auzi chemarea tovarăşei de altă dată; veni, dar se oprì puţin, pe o altă ramură, ca şi când n'ar fi cunoscut locul obişnuit în care cântase; apoi îşi luă sborul şi, în trecerea grăbită, fără să întoarcă măcar capul, lovì cu vârful aripei

---

frunza care, de abià mai ținându-se, căzù
la rândul ei.

Și lăvicerul de jos nu se mai îngroșă, din
ce fusese, cu această, cea din urmă, moartă.

FLOAREA LACRIMILOR

Poruncise Irod; dela un capăt la altul al Betleemului mișunau călăii. Fierul săbiilor se pătă de sângele copiilor nevinovați. Mamele își sfâșiau sânul care îi hrănise; înnebunite de durere strângeau la piept păpuși de sdrențe și strigau: „Mi l-ați luat pe unul, acum am altul!“ Din fundul palatului Irod n'auzeà gemetele de durere, nici scrâșnirile de furie, nici suspinele de desnădejde. Dar Irod credeà că printre copiii uciși fi-va și cel a căruia naștere cei trei crai dela răsărit o vestiseră.

In vremea aceasta Iosif străbăteà pustiul, ducând de căpăstru asinul pe care călătorea Maria cu Isus în brațe.

Fugeau de urgie.

Spaima îi goneà; arșița le topià puterile; nădejdea îi chemà.

In miezul zilei soarele prăjià nisipul; asinului i se muiară genunchii. Iosif îl oprì o clipă, ajută Mariei să se scoboare, și-o sfă-

tui să se odihnească vreo câteva clipe la umbra rară a unor spini.

Maria se așeză jos să hrănească pruncul; Iosif rămase în picioare, cu privirile la copil; iar asinul se apropiè, adulmecând cu botul umed spre fecioară, ca și cum ar fi mirosit și el izvorul laptelui binefăcător.

Pruncul sugea dormind; îi erà obrazul fraged; gura rumenă ca mărgeanul; de supt scufița albă părul, galben ca aurul, ieșea aruncând par'că o cunună de raze de jur-împrejurul capului.

Și cum îl privea, ochii Mariei se umeziră. Ce le făcuse copilul oare? Cu ce le greșise? De ce-l prigoneau?

Ridicându-și privirile, Maria, și le țintî în zare. Dar acolo, departe, ele întâlneră o vedenie grozavă. Muma tresări din adâncul măruntaielor ei și, fără să spuie un cuvânt, izbucni într'un plâns sfâșietor.

Căzând pe obrazul copilului lacrimile fierbinți îl treziră. Zâmbind, Isus își duse atunci mânuța la obrazul mamei. Iar Iosif o întrebă:

— De ce plângi tu, Marie?

Femeia nu răspunse, dar fiindcă nu avea cu ce să-și șteargă lacrimile, luă scufița copilului, și-o duse la ochi.

Intr'un târziu, când să plece iar la drum, Maria văzù că scufița îi udă de lacrimi. Și

căutând, zări tulpina uscată a unui spin, și puse scufița în vârful ei să se usuce.

Iosif mângăie asinul, ajută mai apoi Mariei să se ridice, dar când Maria se întoarce, să ia scufița, rămase locului uimită: tulpina spinului se prefăcuse în luger verde, și'n locul scufiței străluceà o floare albă ca zăpada, deschisă ca un potir de cristal.

Și pruncul iar zâmbi; iar Maria lăsă pe Iosif să potrivească înainte căpăstrul asinului, și nu-i spuse nimic despre floare, de teamă să n'o rupă.

Și plecară.

Maria își desfăcù părul, care par'că luase ceva din mireasma neasemănată a floarei, și ferì capul lui Isus în umbra lui...

Și de atunci până astăzi *crinul* culege, în potirul floarei lui, cele dintâi lacrimi de rouă ale dimineții.

O RAZĂ

S'a desprins raza din ghemul ei de aur, și-a rătăcit prin senin. Și'n întâia zi, tremurătoare, căută pe ce să se oprească.

Intr'o poeană, din mijlocul unei păduri, găsi urma copitei unui cerb, plină, ochiu, de apa ploilor. Vroî să se strecoare în unda rece dar, în clipa aceea, un biet lup, slab de i se vedeau coastele, dădù busna dintr'un desiş, se repezi, sorbi apa, turburâ ce mai rămase, apoi se prăbuși în cealaltă margine a pădurii după o căprioară care tocmai treceà.

Raza călători mai departe.

Munți, dealuri, văi: ai ce cutreerà în lume când te-ai așternut la drum.

Pe-un câmp, o grămadă de oameni prăfuiți, asteniți, aduși de șale, merg delolaltă. Pe umeri de abia își duc puștile cu spăngile ascuțite. Raza îi urmărește; ar vrea să se înfășoare ca o sârmă de aur împrejurul spăngii călătorului celui mai obosit, rămas în urmă. Dar, deodată, un

sunet de goarnă răsbate până în adâncuri. Călătorii se opresc, își îndreaptă trupurile, privesc, iscoditori și crunți, înainte, scot puștile, și 'ntr'o clipă, dinpotriva lor alți oameni se arată. O clipire: dușmanii se aruncă unii spre alții, puștile răsbubue, spăngile se 'nroșesc în piepturi. Călătorul obosit din urmă, însetat adineoare poate ca și lupul din pădure, acum e și el o fiară. Pe luciul de oțel al puștii lui se prelinge sângele.

Infiorată, raza călătorește mai departe. Când vrei să rătăcești ai unde. Așa raza ajunge deasupra unui târg.

Intr'o casă mare, bogată, într'un salon, o mulțime de femei și de bărbați sorb ceaiul aromat. Râs, vorbă; și-un vals molatec se desprinde de pe clapele pianului, supt degetele subțiri și albe ale cântăreței. Ce mâini frumoase! Iar la degetul cel mic o piatră prețioasă, un diamant, par'că atrăgea raza: din înalt ea se scoboară, și'n clipa ceia degetul fetei pare că fulgeră de focuri. Uimită, mândră, cântăreața se oprește, frânge cântecul, și se uită cu îngâmfare împrejur:

— „Uitați-vă la diamantul meu“, zice celor din odae. Dar raza se furișează, și ochii tuturor privesc răutăcioși.

Mai departe. Un colț curat, senin și liniștit nu e pe lumea aceasta?

Intr'alt târg, într'o mahala sărăcăcioasă, la o colibă. Fereastra mică e deschisă; lângă fereastră, mama, cu fața suptă de neodihnă, își leagăna copilașul bolnav pe genunchi. Micuțul stă cu ochișorii verzi deschiși, pieptul mai nu i se ridică, buzele albe nu se pot mișca. Se gândește mama: câte necazuri, câte nădejdi, și acum! Și cum gândeà astfel o lacrimă, curată ca un mărgăritar, îi isvorăște din ochi, mamei, și i se anină de geană. Și-atunci raza pribeagă se topi în lacrimă și-o polei.

Iar copilașul care de mult nu se mai înviorase, o zări; întinse mânușița spre obrazul mamei și zâmbi ușor.

CUPRINSUL

CUPRINSUL :

	<u>Pagina</u>
Cât un fir de neghină	7
Gândăcelul	10
Sărăcuțul	13
Călătoare	16
Musculița	20
Intr'un colț de biserică	23
Cântărețul	25
Hoinar	28
In curtea mea	33
După asemănarea lor	37
Cioc! cioc! cioc!	41
In fel de fel de fețe	47
Mai sus!	52
Nedespărțite	55
Pasere de noapte	58
Vulturul	61
Cucoșul	65
Ca soarele	69
Luptătorii	72
Mărinimie	76
Singuraticii	78
Filosoful	80

	<u>Pagina</u>
Când stăpânul nu-i acasă	83
Grivei	87
Fricosul	91
Musafirul	93
Căprioara	95
Voinicul	98
Gâza	100
Părăsită	104
Calul	109
Tovarășii	115
Trandafirul	120
Frunza	123
Floarea lacrimilor	128
O rază	131

DE ACELAȘ AUTOR

LUCRĂRI ORIGINALE

- Ion Creangă* (Incercare asupra lui) Broșură. In editura revistei «*Arhiva*» dela Iași, 1902.
- Bătrânii*. — Schițe din viața boerilor Moldoveni. — «*Minerva*» 1905. Epuizat.
Ediția II-a «*Socec*». — 1909.
- Cea d'întăi durere*. — Nuvele și schițe. — «*Minerva*» 1907. Cu ilustrații de *A. Baltazar*. Epuizat.
Ediția II-a «*Socec*», 1909.
- Odată!* — Schițe. In «*Biblioteca pentru toți*». (No. 292), 1907.
- Intr'o noapte de Mai*. — Nuvele. — Edit. «*Socec*». Cu ilustrații de *Al. C. Satmary*. — 1908.
- 1877*. — Schițe din Războiu. — In «*Bibl. Românească Socec*» (No. 1), 1908.
- Nucul lui Odobac*. — Nuvele și schițe. — «*Minerva*», 1909.
- Trei Vedenii*. — Nuvele și schițe. — In «*Biblioteca Lumina*» (No. 1). Ed. I și a II-a, 1910.
- Amintiri și schițe*. — Culegere. — In «*Biblioteca Steaua*», 1910.

- Din lumea celor cari nu cuvântă.* — Schițe. —
 In editura revistei «Convorbiri Literare»,
 1910.
- Pe Bistrița la vale...* — Călătorie. — Cu ilu-
 strații și fotografii de *Al. C. Satmary*,
 1911.
1910. — Pagini, însemnări și rânduri. — Jurnal,
 1911.

TRADUCERI

- O viață* (Une vie) Roman de *Guy de Maupas-*
sant. «Minerva» 1908. Epuizat.
 Ediția II-a «Socec» — 1911.
- Sapho*. Roman de *Al. Daudet*. (In colaborare
 cu D-na *S. Th. Voinescu*) «Minerva» 1908.
- Nevestele Artiștilor* (Femmes d'Artistes) de *Al.*
Dudet. «Biblioteca Românească Socec»
 (No. 11—12) 1908.
- Brândușa* (Blanchette) de *Brieux*. Piesă în 3 acte.
- Portofoliul* de *O. Mirbeau*. Piesă într'un act.
- Paseri călătoare*. (Oiseaux de passage) de
Descaves și *Donnay*. Piesă în 4 acte.
 (Aceste trei din urmă în repertoriul Tea-
 trului Național).

PRELUCRĂRI

- Halima*. Prelucrare după Ediția *Barac*, din 1835.
 în «Bibl. Românească Socec» (No. 7 și
 80) 1903—1909.

EDIȚII DE CLASICI

- Gr. Alexandrescu.*—*Poezii, Satire, Fabule.*—In
«Bibl. pentru toți». (No. 295—298). 1907.
- Mihail Kogălniceanu.* *Iluzii pierdute.*—Nuvelă,
In «Bibl. Românească Socec» (No. 28)
1903.
- V. Alecsandri.* *Poezii populare.* «Minerva» 1909.
- C. Negri.* *Poezii, Proză, Scrisori.* «Minerva»
1909.

Această carte a
Eșit de supt tipar în
Luna Decemvrie a anului
1910